

О. Л. Мачушник

Загальна психологія.

Тестові завдання

УДК 159.9(075.8)
ББК 88.3я.73
М 37

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 10 від 25 травня 2012 р.)

Рецензенти:

Журавльова Л. П., доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної, виховної роботи та зв'язків з громадськістю, зав. кафедрою психології та культурології Житомирського національного агроекологічного університету

Бойко І. І., кандидат психологічних наук, завідувачка кафедри управління навчальними закладами та впровадження нових педагогічних технологій Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

О. Л. Мачушник

Загальна психологія. Тестові завдання: Навчально-методичний посібник.
– Житомир: ЖДУ імені Івана Франка, 2012. – 76 с.

У посібнику вміщено тестові завдання до курсу загальної психології. Вони сприяють більш глибокому і осмисленому засвоєнню програмного матеріалу та спрямовані на розвиток навичок вільного оперування психологічними знаннями. Завдання дають можливість самостійно контролювати та підвищувати наявний рівень підготовки із загальної психології.

Для викладачів, аспірантів, вчителів та студентів – майбутніх психологів та педагогів, а також для усіх, хто цікавиться психологією.

©Мачушник О. Л., 2012

Передмова

Запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищому навчальному закладі сприяє покращенню якості підготовки майбутніх фахівців та служить загальній меті – долучення вітчизняної освіти до високих міжнародних стандартів. Даний посібник призначений для надання допомоги студентам в організації їх самостійної роботи з курсу "Загальна психологія".

Загальна психологія – навчальна дисципліна, що забезпечує фундаментальну підготовку майбутніх учителів у галузі психології. **Предметом курсу** є закономірності та механізми функціонування психіки. У зв'язку з цим акценти робляться на виділенні основних моментів, засвоєнні категоріально-термінологічного апарату психології, ключових понять і закономірностей. **Основною метою курсу** є озброєння майбутніх педагогів знаннями особливостей, закономірностей побудови та розвитку психіки, функціонування її механізмів, уміннями визначати тенденції розвитку дітей та школярів, створювати їм оптимальні умови для самоактуалізації та самовдосконалення особистості.

Посібник побудовано за принципом програмованої перевірки знань з усіх розділів загальної психології, що дозволяє самому студенту перевірити, наскільки повно засвоєний матеріал, що вивчається, які питання вимагають більш пильної уваги. Посібник складається із п'яти розділів, які логічно пов'язані між собою. Кожний розділ включає декілька тем.

Всі тестові завдання припускають вибір лише одного із запропонованих варіантів відповідей, але наявність вірної відповіді не означає, що інші варіанти відповідей є обов'язково неправильними, – вони просто можуть бути частковими або ж містити неточності і т.д. У якості правильної вважається відповідь:

- а) правильна по суті;
- б) найбільш точна із запропонованих;
- в) найбільш повна;
- г) краще сформульована.

Наприкінці кожної теми знаходиться таблиця із відповідями.

Педагогічні завдання в тестовій формі можуть бути застосовані для реалізації як навчальної, так і контролюючої функції. Посібник може бути використано як для поточного контролю та самоконтролю знань протягом семестру, так і при підготовці до іспитів. На нашу думку, даний посібник сприятиме більш поглибленому та усвідомленому засвоєнню майбутніми педагогами логічного змісту курсу загальної психології.

ЗМІСТ КУРСУ

Розділ I. ВСТУП ДО ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ

Донаукові психологічні знання. Поняття про психологію як науку про виникнення, функціонування і розвиток психіки. Об'єкт, предмет психології. Становлення предмета психології. Етапи становлення психології як науки. Анімистичні погляди первісних людей. Психологія як вчення про душу. Погляди стародавніх мислителів (Геракліта, Демокрита, Платона, Аристотеля), відкриття нервів Герофілом і Еразістратом у 3 ст. до н.е. Погляди Плотіна і Августина на поняття свідомості. Психологія як вчення про свідомість. Відкриття Декартом рефлекторної природи поведінки. Поняття про рефлекс. Погляди Гоббса, Спінози, Локка, вклад Лейбніца (поняття про безсвідоме, перцепцію і апперцепцію). Поняття про рефлекторну дугу. Метод інтроспекції. Психологія як вчення про поведінку. Біхевіоризм. Визначення психології як науки. Поняття про психіку. Основні функції психіки. Світ психічних явищ. Психічні процеси, психічні стани, психічні властивості.

Психіка і свідомість. Структура свідомості. Самосвідомість.

Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.

Мозок і психіка. Будова і властивості нервової системи. Будова нейрону (тіло, дендрити, аксон), поняття про синапс. Будова головного мозку, представлення чуттєвих поверхонь і органів руху у мозку. Функціональна асиметрія півкуль головного мозку.

Локалізація психічних функцій у корі головного мозку. Три блоки мозку (енергетичний; прийому, переробки і збереження інформації; програмування, регуляції і контролю) і їх основні функції.

Рефлекторна природа психіки. Вчення про рефлекторну природу психіки І. М. Сеченова. 3 рефлекторні ланки (вплив зовнішнього світу на мозок; мозкові процеси, де виникає психічне; рух у відповідь). Вчення про вищу нервову діяльність І. П. Павлова. Види рефлексів (безумовні та умовні). Рефлекторна дуга (П. К. Анохін і М. О. Бернштейн).

Закони вищої нервової діяльності (ірадіації і концентрації збудження і гальмування; взаємної індукції процесів збудження і гальмування; позитивна індукція; негативна індукція). Вчення про дві сигнальні системи. Динамічна стереотипія в роботі мозку.

Тема 2. ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ. БУДОВА, ЗАВДАННЯ І МЕТОДИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Історія психологічних вчень. Анімізм. Ідеалізм, матеріалізм, дуалізм стародавності. Психологічні течії 17 ст. (раціоналізм, емпіризм, сенсуалізм, асоціанізм). Психологія здібностей (18 ст.). Відкриття Ч. Беллом та Ф. Мажанді чутливих та рухових нервів.

Основні напрямки психологічної науки. гештальтпсихологія; біхевіоризм; необіхевіоризм, психоаналіз; генетична психологія; когнітивна психологія; гуманістична психологія; діяльнісний підхід.

Місце сучасної психології в системі наук. Зв'язок із філософськими, біологічними, соціальними та педагогічними науками.

Завдання і структура сучасної психології (відповідно до конкретної діяльності, розвитку та ставлення людини до суспільства).

Основні методологічні принципи сучасної психології (детермінізму, єдності свідомості і діяльності, розвитку психіки в діяльності). Суб'єктивний та об'єктивний принципи вивчення в психології, принцип генетичного (історичного) вивчення психічних фактів.

Методи сучасної психології: спостереження, експеримент, (лабораторний, природний), тест, анкетування, бесіда. Вклад окремих психологів у розробку дослідницьких методів (Лазурський, Біне).

Конкретні методики психологічних досліджень. Етапи дослідження: підготовчий, експериментальний, кількісної обробки даних, інтерпретації отриманих даних.

Тема 3. ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ПСИХІКИ У ТВАРИН І ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ

Розвиток форм відображення дійсності. Виникнення психіки як результат еволюції матерії. Відображення як загальна властивість матеріального світу. Особливості відображення неорганічної матерії. Біологічні форми відображення (подразливість, тропізми). Виникнення чутливості як якісно нової форми відображення психіки.

Розвиток психіки у філогенезі. Три стадії розвитку психіки у тварин (сенсорна, перцептивна, інтелектуальна). Особливості і форми прояву психіки в поведінці: інстинкти, навички, інтелектуальна поведінка. Залежність психіки від середовища та будови органів.

Спілкування і "мова" тварин. Залежність психіки від середовища, будови нервової системи і органів чуття.

Виникнення та історичний розвиток людської свідомості. Умови переходу до вищої форми відображення – людської свідомості.

Суттєві відмінності психіки людини і тварин.

Розділ II. ОСОБИСТІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПІЛКУВАННІ

Тема 4. ДІЯЛЬНІСТЬ

Потреби як джерело активності. Види потреб. Активність як загальна характеристика живих істот. Якісна відмінність діяльності людини і поведінки тварини.

Поняття про діяльність. Діяльність та імпульсивна поведінка. Структура діяльності: мотив, ціль, дії. Мотиви як спонукання до діяльності. Дії, операції, рухи. Їх види. Інтеріоризація та екстеріоризація дій. Керування дією та контроль за нею.

Освоєння діяльності. Чинники продуктивності формування навичок. Закономірності формування навичок. Взаємодія навичок. Інтерференція та індукція навичок. Навички та вміння. Уміння як використання знань та навичок для досягнення мети діяльності. Звичка як потреба виконання навички.

Взаємодія навичок та виникнення умінь. Формування звичок та їх роль в поведінці особистості.

Основні види діяльності (гра, учіння, праця) і їх розвиток у людини. Психологічна характеристика цих видів.

Тема 5. СПІЛКУВАННЯ

Поняття про спілкування та його види. Багатоплановий характер спілкування. Єдність спілкування і діяльності. Функції спілкування. Структура спілкування. Види спілкування. Форми спілкування.

Спілкування як обмін інформацією. Комунікативна сторона спілкування. Невербальна і вербальна комунікації.

Мовлення як процес спілкування за допомогою мови, його фізіологічні механізми і розвиток у дітей. Функції мовлення. Вимоги до мовлення педагога. Особливості педагогічного спілкування.

Спілкування як міжособова взаємодія. Інтерактивна сторона спілкування. Роль та рольові очікування у процесі спілкування. Основні засоби впливу в процесі спілкування (зараження, навіювання, наслідування, переконування).

Спілкування як розуміння людьми один одного. Перцептивна сторона спілкування. Механізми соціальної перцепції (ідентифікація, рефлексія, каузальна атрибуція, стереотипізація, ефект "ореола").Зворотній зв'язок у спілкуванні.

Тема 6. МІЖОСОБОВІ СТОСУНКИ У ГРУПАХ І КОЛЕКТИВАХ

Групи та їх класифікація у психології (малі, великі; реальні, умовні; офіційні, неофіційні; розвинені, малорозвинені; дифузні, асоціації, корпорації). Явище конформізму, нонконформізму.

Типологія груп за їх рівнем розвитку. Колектив як вища форма розвитку групи. Ознаки колективу. Відмінність колективу від інших груп. Проблема становлення колективу. Міжособистісні стосунки у групах і методи їх виявлення.

Диференціація в групах і колективах. Суть соціометрії, референтометрії.

Інтеграція в групах і колективах. Адаптація, індивідуалізація, інтеграція.

Тема 7. ОСОБИСТІСТЬ

Поняття про особистість у психології. Співвідношення понять "людина", "індивід", "особистість", "індивідуальність".

Сучасні теорії особистості.

Структура особистості, її компоненти (за А. Петровським, К. Платоновим). Біологічне і соціальне в структурі особистості.

Спрямованість особистості як система мотивів її поведінки. Активність, активна життєва позиція, джерела активності. Класифікація мотивів. Усвідомлювані мотиви (інтереси, переконання, прагнення - мрії, ідеали, пристрасті). Формування світогляду. Ціннісні орієнтації особистості. Неусвідомлювані мотиви (установки, потяги).

Самосвідомість особистості. "Я-концепція", образ "Я", його види.

Самооцінка (очікувана, реальна, адекватна, завищена, занижена), рівень домагань особистості. Афект неадекватності.

Психологічний захист особистості, його механізми (ідентифікація, раціоналізація, сублімація, витіснення, заперечення, компенсація, гіперкомпенсація, проекція, включення, заміщення, ізоляція, деперсоналізація).

Формування особистості. Рушійні сили розвитку особистості. Цілеспрямоване формування особистості.

Розділ III. ПІЗНАВАЛЬНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Тема 8. УВАГА

Поняття про увагу. Теорії уваги. Механізми мозкової діяльності, що забезпечують зосередження уваги на об'єкті. Фізіологічні основи уваги. Принцип домінанти (О. Ухтомський).

Структура (властивості) уваги: спрямованість, зосередженість, інтенсивність, стійкість, коливання (флуктуації) уваги, концентрація, переключення, розподіл; обсяг уваги.

Види і форми уваги: зовнішня (перцептивна, сенсорна), внутрішня; мимовільна; довільна; післядовільна; колективна, групова, індивідуальна.

Неуважність та її причини. Умови привертання уваги. Підтримка уваги в процесі діяльності. Шляхи керування увагою учнів.

Тема 9. ВІДЧУТТЯ

Поняття про відчуття. Погляди на природу відчуттів. Роль відчуттів в житті та діяльності людини.

Фізіологічна основа відчуттів. Рефлекторна природа відчуттів. Поняття про рецептори та аналізатори; процес виникнення відчуттів.

Класифікація відчуттів (дистантні і контактні; екстероцептивні, інтероцептивні, пропріоцептивні; адекватні і неадекватні). Види відчуттів.

Загальні властивості (якість, інтенсивність, тривалість, локалізованість) та закономірності відчуттів (адаптація, взаємодія, сенсibiliзація, синестезія,

пороги чутливості – нижній абсолютний поріг чутливості, верхній абсолютний, поріг чутливості до розрізнення, закон Вебера-Фехнера; контраст відчуттів – одночасний, послідовний. Компенсаторні можливості відчуттів.

Тема 10. СПРИЙМАННЯ

Поняття про сприймання. Сприймання як перцептивна діяльність. Спостереження і спостережливість: роль моторних компонентів; спостереження і умови його ефективності. Спільне та відмінне у відчуттях і сприйманнях. Фізіологічна природа сприймань.

Характерні особливості сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, аперцепція, осмисленість, узагальненість, вибірковість та ілюзії (пов'язані з особливостями будови ока; "ціле" і "частина"; переоцінка вертикальних ліній; перебільшення гострих кутів; рельєф і перспектива, що змінюються; "фігура" і "фон"; портретні; пов'язані з рухом об'єкта; сприймання розміру; кольорового зору).

Класифікація сприймань та їх види: зорове, слухове, дотикове, кінестезичне, нюхове і смакове; довільне і мимовільне; сприймання простору; часу; руху. Індивідуальні особливості сприймань.

Тема 11. ПАМ'ЯТЬ

Поняття про пам'ять. Підходи до визначення механізмів пам'яті. Психологічні теорії пам'яті. Фізіологічні основи пам'яті.

Види пам'яті. Класифікація пам'яті: за модальністю (рухова, емоційна, наочно-образна, словесно-логічна), тривалістю зберігання (оперативна, короткочасна, довготривала), цілями діяльності (мимовільна, довільна).

Процеси пам'яті. Запам'ятовування та його види: мимовільне і довільне, механічне і логічне. Відтворення та його види: впізнавання, власне відтворення, пригадування, спогади. Уявлення пам'яті та їх особливості. Забування. Боротьба із забуванням. Умови і прийоми підвищення ефективності запам'ятовування.

Індивідуальні особливості в процесах пам'яті. Типи пам'яті.

Тема 12. МИСЛЕННЯ

Поняття про мислення, його фізіологічні основи.

Мислення і мовлення.

Процес розуміння. Розумові дії. Теорія поетапного формування розумових дій (П. Гальперін). Мислительні операції: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування, конкретизація, класифікація, систематизація.

Форми мислення: поняття, судження, міркування, умовивід.

Мислення як процес розв'язання задач. Етапи розв'язання задач (проблема, задача, гіпотеза, розв'язання).

Класифікація видів мислення: за формою (предметно-дійове, наочно-

образне, абстрактно-логічне), характером розв'язаних задач (теоретичне, практичне), ступенем новизни (репродуктивне, творче).

Індивідуальні особливості мислення: глибина, широта, самостійність, критичність, гнучкість, послідовність, швидкість, творчий характер мислення.

Тема 13. УЯВА

Поняття про уяву. Випереджальне відображення у процесі уяви. Функції уяви. Характерні риси уяви. Фізіологічні основи уяви.

Засоби і прийоми створення нових образів уяви: аглютинація, гіперболізація, літота, акцентування, схематизація, типізація.

Види уяви: за змістом діяльності (художня, наукова, педагогічна, технічна); за участю волі та свідомості (мимовільна, довільна); за характером форм діяльності (відтворююча – репродуктивна, творча – продуктивна); за активністю діяльності (активна, пасивна). Фантазія, мрії.

Індивідуальні особливості уяви (за широтою: широка, вузька; за змістом: змістовна, малозмістовна; з перевагою зорових, або слухових уявлень; за яскравістю уявлень; за силою уяви; за реальністю).

Роль уяви в ігровій діяльності дитини та творчій діяльності дорослого.

Розділ IV. ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Тема 14. ПОЧУТТЯ ТА ЕМОЦІЇ

Поняття про почуття та їх роль в практичній діяльності людини. Функції почуттів. Емоційна сфера особистості. Характерні особливості почуттів. Закон Єркса-Додсона. Фізіологічні основи почуттів: діяльність підкірки; утворення динамічних стереотипів в корі великих півкуль головного мозку.

Форми переживання почуттів: емоційний тон; прості емоції; настрій, афект, стрес, фрустрація. Основні емоційні стани та їх зовнішній вираз (радість, подив, страждання, гнів, відраза, страх, сором, презирство, ревності).

Соціальна обумовленість людських почуттів. Почуття й особистість. Вищі почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні (почуття прекрасного, величного, трагічного, комічного) практичні.

Тема 15. ВОЛЯ

Поняття про волю та вольову сферу особистості. Складові волі: вольові дії; вольові процеси; вольові якості. Проблема "свободи" волі та її розв'язання. Функції волі. Воля як саморегуляція діяльності людини.

Поняття про вольовий акт та його структуру: прагнення особистості, боротьба мотивів, ухвалення рішення та його реалізація. Умови успіху виконання рішень.

Вольові якості особистості та їх види: базальні (енергійність, терплячість витримка, сміливість) та системні (наполегливість тощо). Локус контролю (екстернальний, інтернальний).

Можливості виховання та самовиховання волі.

Розділ V. ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ

ТЕМА 16. ТЕМПЕРАМЕНТ

Поняття про темперамент. Історичний зміст термінології "темперамент". Теорії темпераменту: гуморальна, конституціональна, фізіологічна. Фізіологічна основа темпераменту. Тип вищої нервової діяльності та темперамент.

Основні психічні властивості, які характеризують темперамент. Типи темпераментів (сангвінік, холерик, флегматик, меланхолік) та їх психологічна характеристика (сенситивність, реактивність, активність, співвідношення активності та реактивності, темп реакції, пластичність, ригідність, екстраверсія, інтроверсія, емоційна збудливість).

Прояв типу темпераменту у трудовій та навчальній діяльності. Темперамент та індивідуальний стиль діяльності.

ТЕМА 17. ХАРАКТЕР

Поняття про характер та його структуру. Характер та індивідуальність людини. Виразні ознаки характеру. Акцентуації рис характеру (циклоїдний, астеничний, сенситивний, шизоїдний, параноїдний, епілептоїдний, істероїдний, гіпертимний, дистимний, екстравертований).

Природні та соціальні передумови характеру.

Темперамент і характер. Взаємозв'язок характеру і зовнішнього вигляду людини.

Формування характеру.

ТЕМА 18. ЗДІБНОСТІ

Поняття про здібності. Здібності та діяльність. Загальні та спеціальні здібності. Кількісна та якісна характеристика здібностей. Тестування. IQ.

Природні передумови здібностей (спадковість, задатки). Формування здібностей. Умови розвитку здібностей: активність, навчання, виховання.

Рівні розвитку здібностей: недорозвинені здібності (олігофренія – ідіотія, імбецильність, дебільність), звичайні здібності, обдарованість, талант, геніальність.

Здібності та завдання профорієнтації.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМ

Розділ I. ВСТУП ДО ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГІЇ

Питання до теми:

1. Визначення психології як науки:
 - а) визначення психології як науки на різних етапах її розвитку;
 - б) психологія як наука про відображальну діяльність мозку яка регулює поведінку.
2. Поняття про психіку.
3. Психіка і свідомість:
 - а) поняття про свідомість;
 - б) структура свідомості і її основні психологічні характеристики.
4. Свідоме і несвідоме в психічній діяльності людини.
5. Будова і властивості нервової системи.
 - а) будова нейрону. Аферентні і еферентні нейрони;
 - б) будова центральної нервової системи.
6. Рефлекторна природа психічного.
7. Три основні блоки людського мозку.
 - а) характеристика енергетичного блоку переробки інформації;
 - б) характеристика блоку прийому і збереження інформації;
 - в) характеристика блоку програмування і регуляції дій людини;
8. Функціональна асиметрія великих півкуль головного мозку.

ТЕСТИ

1. Реакція організму на подразнення, яка здійснюється за допомогою нервової системи – це:

- а) відчуття;
- б) рефлекс;
- в) збудження;
- г) реагування.

2. Вища інтегруюча форма психіки, яка склалася в процесі суспільно-історичного розвитку під впливом трудової діяльності та постійного спілкування за допомогою мови – це:

- а) психіка;
- б) свідомість;
- в) самосвідомість;
- г) рефлекс.

3. Перша експериментальна психологічна лабораторія була заснована в Німеччині у 1879 р.:

- а) В. Вундтом;
- б) І. П. Павловим;

- в) З. Фрейдом;
- г) А. Адлером.

4. Психологія:

а) це наука про виникнення і функціонування в діяльності індивідів психічного відображення реальності;

б) це наука про закономірності, механізми і факти психічного життя людини і тварин;

- в) усі відповіді правильні;
- г) усі відповіді неправильні.

5. Місце поєднання нервових клітин носить назву:

- а) синапс;
- б) дендрит;
- в) нейрон;
- г) аксон.

6. У якому з наведених нижче варіантів відповіді дається визначення свідомості:

а) активна діяльність центральної нервової системи;

б) специфічно людська форма відображення і духовного освоєння дійсності, вища інтегруюча форма психіки людини;

в) природжена здатність організму реагувати на стимул зовнішнього і внутрішнього середовища;

г) автоматизоване виконання і регуляція доцільних дій.

7. За просторово-візуальне мислення відповідає:

- а) права півкуля;
- б) ліва півкуля;
- в) обидві півкулі;
- г) лобні долі.

8. Складна, вроджена форма поведінки тварин, що забезпечує задоволення їхніх життєвих потреб, – це:

- а) інстинкт;
- б) рефлекс;
- в) подразливість;
- г) чутливість.

9. Етапів розвитку поглядів на предмет в історії психології є:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

10. В якій з наведених груп вказані лише психічні явища:

а) наполегливість, гордість, запам'ятовування, уважність, інтерес, розуміння, здібності, вміння;

б) наполегливість, гордість, мелодія, інтерес, розуміння, здібності, спокій, прагнення, байдужість;

в) біль, уміння, акорд, розуміння, рух, шепотіння, впертість, уявлення, думка, наполегливість;

г) напруга, апетит, музика, думка, крик, цікавість.

11. Умовно виділяють блоки мозку. Їх:

а) 2;

б) 3;

в) 4;

г) 5.

12. Ліва півкуля головного мозку відповідає за:

а) аналітико-синтетичну діяльність;

б) синтетичну діяльність;

в) аналітичну діяльність;

г) просторову орієнтацію.

13. Вроджена біологічно зумовлена схильність до певної поведінки без участі мислення, навчання чи досвіду, що виникає як реакція на внутрішні чи зовнішні чинники, – це:

а) ідеомоторика;

б) персеверація;

в) імпритінг;

г) інстинкт.

14. Складні видові форми поведінки тварин, організація і цілі яких генетично детерміновані, називаються:

а) рефлексом;

б) імпринтингом;

в) інстинктом;

г) подразливістю.

15. Вища форма психічного відображення, яка інтегрує всі інші форми відображення і властива лише людині, – це:

а) мислення;

б) самосвідомість;

в) воля;

г) пам'ять.

16. Перша експериментальна психологічна лабораторія була заснована В. Вундтом в Німеччині в:

а) 1879 р.;

б) 1921 р.;

в) 1657 р.;

г) 1780 р.

17. Знайти "зайве" поняття серед запропонованих:

а) свідомість;

б) психічний процес;

в) психічний стан;

г) психічні властивості.

18. До поділу психічних процесів на класи не входять:

а) пізнавальні;

б) емоційні;

в) вольові;

г) інтелектуальні.

19. Нервова клітина із відростками, що відходять від неї, називається:

а) синапс;

б) нейрон;

в) аксон;

г) дендрит.

20. Нейрони, що зв'язують своїми аксонами центральну нервову систему з рецепторами і проводять збудження від периферії до центра, називаються:

а) працюючими;

б) стимулюючими;

в) аферентними;

г) еферентними.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а			+		+		+	+		+						+	+			
б	+	+		+		+					+				+				+	
в									+			+		+						+
г													+					+		

Тема 2. ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ. БУДОВА, ЗАВДАННЯ І МЕТОДИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Питання до теми:

1. Основні напрямки сучасної психології.
2. Місце сучасної психології в системі наук.
3. Структура і завдання сучасної психології.
4. Основні методологічні принципи сучасної психології.
5. Методи сучасної психології.
6. Конкретні методики психологічних досліджень.

ТЕСТИ

1. "Полотна художника чимало розповіли про нього як про особистість." Описано метод:

а) природного спостереження;

б) тесту;

в) вивчення продуктів діяльності;

г) експерименту.

2. Метод тривалого, планомірного та цілеспрямованого опису психологічних особливостей на основі безпосереднього сприймання проявів

цих особливостей у діяльності та поведінці дитини (людини) з обов'язковою систематизацією отриманих даних та формулюванням загальних висновків – це:

- а) спостереження;*
- б) експеримент;*
- в) тестування;*
- г) бесіда.*

3. Напрямок психології, що вивчає роль і дію неусвідомлюваних чинників, що визначають потреби й потяги особистості, її поведінку, – це:

- а) біхевіоризм;*
- б) структурна психологія;*
- в) психоаналіз;*
- г) гуманістична психологія.*

4. Сучасна психологія свої дослідження базує на:

- а) спостереженні та експериментах;*
- б) спробах і помилках;*
- в) інтуїції;*
- г) інсайті.*

5. "Завдання для учнів підібрані спеціально з метою виявлення рівня кмітливості та вміння логічно мислити". Описано метод:

- а) природного спостереження;*
- б) тесту;*
- в) вивчення продуктів діяльності;*
- г) експерименту.*

6. До допоміжних методів психології належить метод:

- а) спостереження;*
- б) експерименту;*
- в) тестів;*
- г) всі відповіді неправильні.*

7.

7. "Люди від природи – хороші," – зазначають теоретики:

- а) психоаналізу;*
- б) гуманістичної течії;*
- в) гештальтпсихології;*
- г) біхевіоризму.*

8. Цікаво, що ранні дослідження інтелекту чи поведінки особистості ґрунтувалися на описах особистістю своїх відчуттів, набутого досвіду. Цей метод відомий як:

- а) спостереження;*
- б) експеримент;*
- в) самоспостереження;*
- г) тест.*

9. Оберіть правильний варіант відповіді стосовно біхевіоризму:

- а) предметом дослідження має несвідомі бажання людини;*
- б) орієнтується на розкриття усіх потенційних можливостей людини;*

- в) використовує схему "стимул – реакція";
- г) розуміє гештальт як форму, структуру, цілісну конфігурацію.

10. Точний і надійний метод психологічного дослідження, який дає змогу довільно спричинити те чи інше психічне явище, вплинути на його перебіг, зареєструвати все за допомогою спеціальних приладів, – це:

- а) природний експеримент;
- б) тест;
- в) лабораторний експеримент;
- г) включене спостереження.

11. Метод, який дає змогу вивчати особистість в умовах її трудової, творчої діяльності та в повсякденному житті за допомогою аналізу біографій, щоденників, творів художньої літератури, мистецтва, ручних виробів тощо, - це:

- а) спостереження;
- б) анкетування;
- в) метод аналізу продуктів діяльності;
- г) тест.

12. До допоміжних методів належить метод:

- а) спостереження;
- б) експерименту;
- в) тестів;
- г) всі відповіді неправильні.

13. До основних методів належить метод:

- а) спостереження;
- б) тестів;
- в) бесіди;
- г) анкетування.

14. Поняття "самоактуалізація" у психології належить:

- а) З.Фрейду;
- б) А. Маслоу;
- в) К.Юнгу;
- г) К.Роджерсу.

15. Поняття "піраміда потреб" у психологію ввів:

- а) З.Фрейд;
- б) К.Юнг;
- в) А. Маслоу;
- г) К.Роджерс.

16. Експеримент, що базується на управлінні поведінкою досліджуваних у звичних для них умовах, – це:

- а) лабораторний експеримент;
- б) природний експеримент;
- в) приховане спостереження;
- г) включене спостереження.

17. Поняття "самореалізація" у психології належить:

- а) З.Фрейду;

- б) А. Маслоу;
- в) К. Юнгу;
- г) К.Роджерсу.

18. Метод вивчення властивостей і законів свідомості за допомогою рефлексивного спостереження – це метод:

- а) самоспостереження;
- б) спостереження;
- в) експерименту;
- г) тестів.

19. До основних методів психології належать:

- а) методи спостереження і анкетування;
- б) спостереження й експерименту;
- в) експерименту і тестів;
- г) опитування й експерименту.

20. До емпіричних методів дослідження не входить:

- а) самоспостереження;
- б) біографічний метод;
- в) аналіз продуктів діяльності;
- г) генетичний метод.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а		+		+									+					+		
б					+		+							+		+			+	
в	+		+			+		+	+	+	+	+			+					
г																	+			+

Тема 3. ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК ПСИХІКИ У ТВАРИН І ЛЮДСЬКОЇ СВІДОМОСТІ

Питання до теми:

1. Розвиток форм відображення дійсності. Виникнення психіки як результат еволюції матерії:

- а) відображення як загальна властивість матеріального світу;
- б) особливості відображення неорганічної матерії;
- в) біологічні форми відображення;
- г) виникнення чутливості як якісно нової форми відображення психіки.

2. Розвиток психіки в філогенезі:

- а) сенсорна стадія розвитку психіки;
- б) перцептивна стадія розвитку психіки;
- в) інтелектуальна стадія розвитку психіки;

3. Спілкування і мова тварин.

4. Залежність психіки від середовища і будови органів:
а) психіка і середовище;
б) психіка і еволюція нервової системи.
5. Умови переходу до вищої форми відображення – людської свідомості.
6. Суттєві відмінності психіки людини і тварини.

ТЕСТИ

1. Складна, вроджена форма поведінки тварин, що забезпечує задоволення їхніх життєвих потреб, – це:

- а) інстинкт;
- б) рефлекс;
- в) таксис;
- г) навичка.

2. Виконувана за допомогою нервової системи реакція організму у відповідь на подразник – це:

- а) відчуття;
- б) рефлекс;
- в) реагування;
- г) збудження.

3. Інстинкт – це:

- а) вміння, набуті шляхом спроб і помилок;
- б) акт сприймання;
- в) стереотипна вроджена форма поведінки;
- г) результат навчіння.

4. Допсихічна форма регуляції поведінки найпростіших тваринних організмів – це:

- а) таксиси;
- б) тропізми;
- в) імпритінг;
- г) чутливість.

5. У яких формах здійснюється пристосування тварин, що мають ланцюжкову нервову систему, до середовища:

- а) лише у формі інстинктів;
- б) у формі простих безумовних рефлексів;
- в) у формі інстинктів і простих безумовних рефлексів;
- г) у формі безумовних і найпростіших умовних рефлексів.

6. Здатність реагувати на біотично значущі об'єкти не в процесі безпосереднього контакту з ними, а на відстані (реакція на сигнал), завдяки чому організми можуть уникнути загрози для свого існування, або скористатися сприятливими умовами для життєдіяльності, – це:

- а) подразливість;
- б) навичка;
- в) здібність;
- г) чутливість.

7. Допсихічна форма регуляції поведінки найпростіших рослинних організмів – це:

- а) таксиси;
- б) тропізми;
- в) імпритінг;
- г) чутливість.

8. Таксиси:

а) елементарні безпосередні контактні рухові реакції найпростіших організмів;

б) здатність реагувати на біотично значущі об'єкти не в процесі безпосереднього контакту з ними, а на відстані (реакція на сигнал), завдяки чому організми можуть уникнути загрози для свого існування або скористатися сприятливими умовами для життєдіяльності;

в) вид поведінки, що набувається твариною за життя і фіксується в індивідуальному досвіді;

г) складна видова форми поведінки тварин, організація і цілі якої генетично детерміновані.

9. Для тварин, які перебувають на сенсорній стадії розвитку психіки, характерними формами поведінки є:

- а) научіння;
- б) інстинкти;
- в) інтелектуальні форми поведінки;
- г) навички.

10. Одноклітинним живим організмам властиві:

- а) перцепція;
- б) подразливість;
- в) чутливість;
- г) усі перелічені властивості.

11. Інтелектуальна поведінка властива:

- а) тваринам, які мають нервову систему;
- б) багатьом тваринам з розвиненою центральною нервовою системою;
- в) окремим тваринам;
- г) усім тваринам.

12. Інтелектуальна форма поведінки тварин дає їм змогу:

- а) пристосовуватися до різних життєвих умов;
- б) узагальнювати всю отриману інформацію;
- в) відповідати на небезпечні впливи середовища;
- г) уникати небезпечних впливів середовища.

13. Вроджена біологічно зумовлена схильність до певної поведінки без участі мислення, навчання чи досвіду, що виникає як реакція на внутрішні чи зовнішні чинники, – це:

- а) ідеомоторика;
- б) персеверація;
- в) імпритінг;
- г) інстинкт.

14. Складні видові форми поведінки тварин, організація і цілі яких генетично детерміновані, називаються:

- а) рефлексом;
- б) імпринтингом;
- в) інстинктом;
- г) подразливістю.

15. Складна, вроджена форма поведінки тварин, що забезпечує задоволення їхніх життєвих потреб, – це:

- а) інстинкт;
- б) рефлекс;
- в) подразливість;
- г) чутливість.

16. Здатність живого організму реагувати на біологічно значимі впливи середовища шляхом підвищення рівня своєї активності, зміни напрямку і швидкості рухів:

- а) чутливість;
- б) подразливість;
- в) орієнтування;
- г) імпритінг.

17. Вроджена біологічно зумовлена схильність до певної поведінки без участі мислення, навчання чи досвіду, що виникає як реакція на внутрішні чи зовнішні чинники, – це:

- а) ідеомоторика;
- б) персеверація;
- в) імпритінг;
- г) інстинкт.

18. До основних форм відображення не відносять:

- а) психічне;
- б) фізичне;
- в) музичне;
- г) фізіологічне.

19. О. М. Леонт'єв виділяє стадії розвитку психіки. Їх:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

20. Сітчастий тип нервової системи відповідає наступному типу поведінки тварин:

- а) інстинктивній;
- б) індивідуально набутій;
- в) інтелектуальній;
- г) всі відповіді неправильні.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а	+			+				+				+			+					+
б		+					+		+	+						+			+	
в			+		+						+			+				+		
г						+							+				+			

Розділ II. ОСОБИСТІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПІЛКУВАННІ

Тема 4. ДІЯЛЬНІСТЬ

Питання до теми:

1. Активність і діяльність:
 - а) потреба як джерело активності;
 - б) види потреб;
 - в) поняття про діяльність;
 - г) якісна відмінність діяльності людини і поведінки тварини.
2. Структура діяльності.
3. Керування дією та контроль за нею.
4. Інтеріоризація та екстеріоризація діяльності.
5. Освоєння діяльності:
 - а) виникнення навичок, їх структура;
 - б) взаємодія навичок;
 - в) виникнення умінь;
 - г) формування звичок.
6. Основні види діяльності і їх розвиток у людини:
 - а) психологічна характеристика ігрової діяльності;
 - б) психологічна характеристика навчальної діяльності;
 - в) психологічна характеристика трудової діяльності.

ТЕСТИ

1. Основними видами діяльності є:

- а) політична;
- б) художньо-естетична;
- в) усі відповіді правильні;
- г) усі відповіді неправильні.

2. *Взірець, до якого прагне людина у своїй діяльності та поведінці, – це:*

- а) мета;
- б) ціль;
- в) ідеал;
- г) ідол.

3. Елементом структури діяльності є:

- а) поведінка;
- б) активність;
- в) мета;
- г) усі відповіді неправильні.

4. *Процес накопичення особистістю досвіду шляхом перетворення зовнішніх елементів предметної діяльності і спілкування у внутрішній план, називається:*

- а) виховання;

- б) наuczіння;
- в) інтеріоризація;
- г) усі відповіді неправильні.

5. Система уявлень і понять – це:

- а) діяльність;
- б) уміння;
- в) звичка;
- г) знання.

6. Потреба виконувати ту чи іншу дію, схильність до певного способу дій – це:

- а) уміння;
- б) навичка;
- в) діяльність;
- г) звичка.

7. Процес оволодіння системою знань, понять, умінь і навичок, необхідних для орієнтації в сучасному світі та для майбутньої професії, – це:

- а) гра;
- б) спілкування;
- в) праця;
- г) навчання.

8. Компонент діяльності, який забезпечує її раціональне, професійне виконання, – це:

- а) уміння;
- б) навичка;
- в) знання;
- г) звичка.

9. Вироблена на основі знань і навичок система психічних і практичних дій, які забезпечують успішне виконання певного виду діяльності на елементарному або майстерному рівнях, – це:

- а) навчання;
- б) дія;
- в) уміння;
- г) навичка.

10. Система рухів, спрямованих на певний об'єкт з метою володіння ним чи його удосконалення, називається:

- а) діяльністю;
- б) дією;
- в) навичкою;
- г) працею.

11. Діяльнісний стан живих організмів як умова їхнього існування у світі – це:

- а) потреба;
- б) звичка;
- в) діяльність;

г) активність.

12. Сукупність цілеспрямованих, усвідомлених дій, що передбачають позитивний наслідок, задоволення власних і соціальних потреб, інтересів, складають:

- а) діяльність;
- б) спрямованість;
- в) дії;
- г) мотиви.

13. Погляди особистості, які відповідають рівню її свідомості, життєвим домаганням, – це:

- а) ідеали;
- б) переконання;
- в) мрії;
- г) потяг.

14. Нестача, відсутність чогось, що порушує наш спокій і рівновагу, спонукає нас до діяльності, – це:

- а) мотив;
- б) спрямованість;
- в) бажання;
- г) потреба.

15. Діяльність людини, спрямована на освоєння та перетворення предметів, об'єктів навколишнього світу чи створення нових, для задоволення власних та суспільних потреб, – це:

- а) праця;
- б) навчання;
- в) гра;
- г) спілкування.

16. Найважливіша загальна властивість особистості, яка виявляється у цілеспрямованій активності, що реалізує потреби суб'єкта під час взаємодії з довколишнім середовищем:

- а) активність;
- б) діяльність;
- в) потреба;
- г) мотив.

17. Засвоєний суб'єктом спосіб виконання дій, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок:

- а) уміння;
- б) навичка;
- в) знання;
- г) рефлекс.

18. Те, для чого працює, за що бореться людина, чого вона хоче досягнути у своїй діяльності, – це:

- а) спрямованість;
- б) мета;
- в) мотив;

г) мотивація.

19. Сукупність стійких мотивів, що орієнтують діяльність особистості незалежно від ситуації; характеризується інтересами, нахилами, переконаннями, ідеалами, у яких виражається світогляд людини, – це:

- а) спрямованість;
- б) мотивація;
- в) мотив;
- г) потреба.

20. Людська потреба в їжі є:

- а) природною за походженням, духовною за предметом;
- б) природною за походженням, матеріальною за предметом;
- в) культурною за походженням, матеріальною за предметом;
- г) культурною за походженням, духовною за предметом.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а												+			+		+		+	
б								+		+			+			+		+		+
в		+	+	+					+											
г	+				+	+	+				+			+						

Тема 5. СПІЛКУВАННЯ

Питання до теми:

1. Поняття про спілкування, його багатоплановий характер. Єдність спілкування і діяльності.
2. Комунікативна сторона спілкування.
3. Інтерактивна сторона спілкування.
4. Перцептивна сторона спілкування. Психологічні механізми сприймання людини людиною.
5. Особливості педагогічного спілкування.
6. Зворотній зв'язок у спілкуванні.

ТЕСТИ

1. Спосіб розуміння партнера без осмислювання, коли емоційне входження у позицію іншої людини одразу ж призводить до відповідних власних дій, – це:

- а) емпатія;
- б) стереотипізація;
- в) рефлексія;

г) каузальна атрибуція.

2. Спосіб розуміння партнера по спілкуванню через усвідомлене чи неусвідомлене уподібнення його характеристикам – це:

а) стереотипізація;

б) рефлексія;

в) емпатія;

г) каузальна атрибуція.

3. Мовлення – це:

а) процес відображення думок і почуттів;

б) процес спілкування засобами мови;

в) усі відповіді правильні;

г) усі відповіді неправильні.

4. Каузальна атрибуція:

а) ціннісна значущість, якої надає собі індивід загалом та окремим бокам своєї особистості, діяльності, поведінки;

б) емоційний аспект розуміння іншої людини, здатність емоційно відгукнутися на її проблеми;

в) інтерпретація суб'єктом чинників і мотив поведінки інших людей на основі власного досвіду проживання подібних ситуацій;

г) динамічна система уявлень людини про себе.

5. Процес використання людиною мови з метою спілкування:

а) спілкування;

б) мовлення;

в) мова;

г) діяльність.

6. Сприймання, класифікування й оцінка іншої людини на основі певних уявлень – це:

а) емпатія;

б) стереотипізація;

в) рефлексія;

г) каузальна атрибуція.

7. Внутрішнє мовлення – це:

а) пасивне оволодіння мовою;

б) самотійний, самотній вид мовлення;

в) розмова людини сама із собою;

г) мовлення, яке виступає як фаза планування діяльності, формування думок і пов'язане із зовнішнім мовленням.

8. Спілкування як обмін інформацією:

а) комунікація;

б) інтеракція;

в) перцепція;

г) ідентифікація.

9. Знайти зайве поняття:

а) каузальна атрибуція;

б) стереотипізація;

- в) самосвідомість;
- г) ідентифікація.

10. До невербальних засобів спілкування не належать:

- а) жести, міміка;
- б) слова, вигуки;
- в) паузи, сміх;
- г) взаємоположення партнерів, часові особливості спілкування.

11. Трансакція – це:

- а) бар'єр у спілкуванні;
- б) невербальний засіб спілкування;
- в) рефлексія;
- г) взаємодія в спілкуванні.

12. За В. Кан-Каліком виділяють основних функцій спілкування:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

13. Неправильно вказана сторона спілкування – це:

- а) інтерактивна;
- б) сигніфікативна;
- в) комунікативна;
- г) перцептивна.

14. Усвідомлення людиною того, чому вона справила таке враження на іншу людину і якими засобами вона це зробила:

- а) емпатія;
- б) стереотипізація;
- в) рефлексія;
- г) каузальна атрибуція.

15. Усвідомлення суб'єктом того, як він сприймається і оцінюється іншими індивідами або спільнотами; аналіз власного психічного стану:

- а) стереотипізація;
- б) рефлексія;
- в) ефект "ореолу";
- г) ефект "новизни".

16. Невербальні засоби спілкування – жести, міміка, пантоміміка – належать до:

- а) паралінгвістичних;
- б) екстралінгвістичних;
- в) просторово-часових;
- г) оптико-кінетичних.

17. Мовленнєве спілкування відбувається за допомогою:

- а) пози, жестів;
- б) мовлення;
- в) показу трудових чи інших дій;
- г) демонстрації предметів спілкування та їх зображень.

18. Г. Андрєєва визначає взаємопов'язані сторони спілкування:

- а) комунікативну, перцептивну, інтерактивну;
- б) взаємовідносин, перцептивну, інтерактивну;
- в) взаємовпливу, взаємовідносин, перцептивну;
- г) пізнання людей, взаємовпливу, взаємовідносин.

19. За В. Кан-Каліком виділяють основні функції спілкування:

- а) взаємовідносин, інформації, взаємовпливу, пізнання людей;
- б) взаємовідносин, перцептивну, інтерактивну, інформації;
- в) пізнання людей, взаємовпливу, взаємовідносин, інтерактивну;
- г) комунікативну, перцептивну, інтерактивну, взаємовідносин.

20. Невербальні засоби спілкування плач, паузи, сміх, темп мовлення належать до:

- а) паралінгвістичних;
- б) екстралінгвістичних;
- в) просторово-часових;
- г) оптико-кінетичних.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а								+					+					+	+	
б	+		+		+	+				+					+		+			+
в				+					+			+		+						
г		+					+				+					+				

Тема 6. МІЖОСОБОВІ ВІДНОСИНИ У ГРУПАХ І КОЛЕКТИВАХ

Питання до теми:

1. Класифікацію груп у соціальній психології.
2. Відміна колективу від інших груп.
3. Суть соціометрії, референтометрії.
4. Інтеграція в групах і колективах.

ТЕСТИ

1. Група, в якій об'єднуються на основі симпатій, антипатій, любові, інтересів:

- а) мала група;
- б) референтна група;
- в) неформальна група;
- г) велика група.

2. Група, в якій кожна особистість приймається такою, якою вона є, має можливість самореалізуватися, – це:

- а) мала група;
- б) неформальна група;

- в) референтна група;
- г) велика група.

3. Малі групи є контактними:

- а) завжди;
- б) інколи;
- в) ніколи;
- г) немає правильної відповіді.

4. Група, що не має юридично зафіксованого статусу, але характеризується складеною системою міжособистісних стосунків:

- а) неофіційна;
- б) офіційна;
- в) дифузна;
- г) низько розвинена.

5. Вкажіть групу високого рівня розвитку:

- а) асоціація;
- б) дифузна;
- в) корпорація;
- г) колектив.

6. Група низького рівня розвитку, цілі якої не суперечать суспільним:

- а) колектив;
- б) корпорація;
- в) просоціальна асоціація;
- г) асоціальна асоціація.

7. Ставлення суб'єкта до інших членів колективу, як до самого себе, і до себе – як до всіх інших в своєму колективі:

- а) згуртованість;
- б) адекватне покладання відповідальності;
- в) колективістська ідентифікація.
- г) психологічна сумісність.

8. Експериментальна процедура, за допомогою якої можна виявити коло осіб, значущих для суб'єкта стосовно якостей його особистості, способів поведінки, думок, ціннісних орієнтацій:

- а) соціометрія;
- б) соціограма;
- в) соціоматриця;
- г) референтометрія.

9. Група згуртована, має постійний основний склад, існує протягом відносно тривалого часу, її члени мають спільну мету, досягнення якої постійно вимагає тісної інтеграції та взаємодії:

- а) асоціація;
- б) дифузна група;
- в) корпорація;
- г) колектив.

10. Прийняття суб'єктом думки групи з метою уникнення конфлікту; зовнішня згода за внутрішньої незгоди:

- а) нонконформізм;
- б) нігілізм;
- в) конформізм;
- г) колективістське самовизначення.

11. Становище, яке посідає індивід або група серед інших людей чи груп:

- а) престиж;
- б) статус;
- в) авторитет;
- г) лідерство.

12. Ступінь міцності соціально-психологічних зв'язків у групі виражає:

- а) колективістське самовизначення;
- б) згуртованість;
- в) адекватне покладання відповідальності;
- г) колективістська ідентифікація.

13. Карта групової диференціації:

- а) соціограма;
- б) соціометрія;
- в) референтність;
- г) референтометрія.

14. Ізольовані при соціометричному дослідженні отримують виборів:

- а) 1-2;
- б) 3-4;
- в) 0;
- г) 5-6.

15. Знехтувані при соціометричному дослідженні отримують:

- а) 1-2 вибори;
- б) 3-4 вибори;
- в) жодного вибору;
- г) негативні вибори.

16. Лідер групи є:

- а) соціометричною зіркою;
- б) референтометричною зіркою;
- в) прийнятим;
- г) ізольованим.

17. Вчителі, які створюють гарний психологічний клімат у класі, мають стиль керування та спілкування:

- а) ліберальний;
- б) демократичний;
- в) авторитарний;
- г) усі відповіді правильні.

18. Методику дослідження внутрішньо групових стосунків запропонував:

- а) А. Маслоу;
- б) К. Роджерс;

- в) З. Фрейд;
- г) Дж. Морено.

19. ЦОЄ колективу розшифровується як:

- а) ціннісно-орієнтаційна єдність;
- б) цілеспрямовано організоване єднання;
- в) централізація об'єктивної єдиноначальності;
- г) центрально організоване єдиновладдя;

20. Конформізм – це:

- а) прийняття суб'єктом думки групи з метою уникнення конфлікту; зовнішня згода за внутрішньої незгоди;
- б) експериментальна процедура, за допомогою якої можна виявити коло осіб, значущих для суб'єкта стосовно якостей його особистості, способів поведінки, думок, ціннісних орієнтацій;
- в) ставлення суб'єкта до інших членів колективу як до самого себе, і до себе – як до всіх інших в своєму колективі;
- г) становище, яке посідає індивід або група серед інших людей чи груп.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а			+	+									+						+	+
б											+	+				+	+			
в	+	+				+	+			+				+						
г					+			+	+						+			+		

Тема 7. ОСОБИСТІСТЬ

Питання до теми:

1. "Індивід", "особистість", "індивідуальність", ознаки цих понять.
2. Структура особистості, її компоненти.
3. Мотиви діяльності особистості, види мотивів.
4. Самооцінка особистості та рівень домагань.

ТЕСТИ

1. Свідомий індивід з індивідуально виявленими своєрідними розумовими, емоційно-вольовими та фізичними властивостями, що включений в суспільно-корисну діяльність і займає певне місце в суспільному житті, – це характеристика:

- а) людини;
- б) особистості;
- в) індивіда;
- г) індивідуальності.

2. Діяльнісний стан живих організмів як умова їхнього існування у світі – це:

- а) потреба;
- б) звичка;
- в) діяльність;
- г) активність.

3. Перше народження особистості відбувається в:

- а) 1 рік;
- б) 2-3 роки;
- в) 14-16 років;
- г) 18-21 рік.

4. Вперше ми замислюємось над своїм місцем у суспільстві, над тим, хто ми є, в:

- а) дошкільному віці;
- б) молодшому шкільному віці;
- в) підлітковому віці;
- г) юнацькому віці.

5. Сукупність цілеспрямованих, усвідомлених дій, що передбачають позитивний наслідок, задоволення власних і соціальних потреб, інтересів, складають:

- а) діяльність;
- б) спрямованість;
- в) дії;
- г) мотиви.

6. Погляди особистості, які відповідають рівню її свідомості, життєвим домаганням, – це:

- а) ідеали;
- б) переконання;
- в) мрії;
- г) потяги.

7. Спонування до діяльності, пов'язане із задоволенням потреб, у яких виявляється активність суб'єкта, – це:

- а) мотив;
- б) ціль;
- в) мета;
- г) звичка.

8. Нестача, відсутність чогось, що порушує наш спокій і рівновагу, спонукає нас до діяльності, – це:

- а) мотив;
- б) спрямованість;
- в) бажання;
- г) потреба.

9. Взірець, до якого прагне людина у своїй діяльності та поведінці, – це:

- а) мета;

- б) ціль;
- в) ідеал;
- г) ідол.

10. Прагнення досягти цілей того ступеня складності, на який людина вважає себе здатною:

- а) рівень домагань;
- б) самооцінка;
- в) самосвідомість;
- г) образ "Я".

11. Сукупність стійких мотивів, що орієнтують діяльність особистості незалежно від ситуації; характеризується інтересами, нахилами, переконаннями, ідеалами, у яких виражається світогляд людини, - це:

- а) спрямованість;
- б) мотивація;
- в) мотив;
- г) потреба.

12. Те, для чого працює, за що бореться людина, чого вона хоче досягнути у своїй діяльності, – це:

- а) спрямованість;
- б) мета;
- в) мотив;
- г) мотивація.

13. Впертість дитини на 3 році життя, прагнення діяти самостійно, заяви "Я сам" пов'язані з:

- а) завищеною самооцінкою;
- б) заниженою самооцінкою;
- в) поганим характером;
- г) становленням самосвідомості.

14. Особистість – це:

- а) носій індивідуально-своєрідних рис;
- б) поєднання психологічних особливостей людини, що утворюють її своєрідність, відмінність від інших людей;
- в) соціалізований індивід, який втілює найсуттєвіші соціально значущі властивості;
- г) одиничний представник людського роду.

15. Підсистема структури особистості, яка виявляється у спілкуванні з іншими людьми і в якій особистісне виступає як прояв групових взаємовідносин, а групове – в конкретній формі проявів особистості:

- а) інтеріндивідна;
- б) інтроіндивідна;
- в) метаіндивідна;
- г) позаіндивідна.

16. Автором структури особистості з інтеріндивідною; інтроіндивідною та метаіндивідною підструктурами є:

- а) І. Павлов;
- б) З. Фрейд;
- в) А. Петровський;
- г) П. Анохін.

17. Псевдорозумне пояснення людиною своїх бажань, вчинків, проте зумовлене причинами, визнання яких загрожувало б втратою самоповаги:

- а) сублімація;
- б) раціоналізація;
- в) заперечення;
- г) фантазія.

18. Знайти зайве:

- а) інтереси;
- б) переконання;
- в) прагнення;
- г) установки.

19. До прагнень не належать:

- а) мрії;
- б) ідеали;
- в) пристрасті;
- г) потяги.

20. Неправильно вказана підструктура установки:

- а) динамічна;
- б) когнітивна;
- в) емоційно-оцінна;
- г) поведінкова.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а					+		+			+	+				+					+
б	+		+			+						+					+			
в				+					+					+		+				
г		+						+					+					+	+	

Розділ III. ПІЗНАВАЛЬНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Тема 8. УВАГА

Питання до теми:

1. Поняття про увагу та її фізіологічні основи.
2. Види і форми уваги:
 - а) мимовільна увага;
 - б) довільна увага;
 - в) післядовільна увага.
3. Структура (властивості) уваги:
 - а) стійкість і концентрація уваги;
 - б) переключення уваги;
 - в) розподіл уваги;
 - г) обсяг уваги.
4. Шляхи керування увагою учнів.

ТЕСТИ

1. *Загальмовані, відносно слабші збудження порівняно з домінуючими*
О. Ухтомський називав:
 - а) домінантними;
 - б) непрямими;
 - в) субдомінантними;
 - г) незворотніми.
2. *Чи можлива інтелектуальна діяльність особистості без уваги?*
 - а) неможлива;
 - б) можлива;
 - в) можлива частково;
 - г) всі відповіді правильні.
3. *Увага – це:*
 - а) психічний процес, який забезпечує сприйняття об'єкта;
 - б) форма психічної діяльності людини, що виявляється у її спрямованості та зосередженості свідомості на об'єкті, при одночасному абстрагуванні від інших;
 - в) психічний пізнавальний процес, що виявляється у зосередженості на об'єкті, який має для людини актуальне значення;
 - г) психічний стан зосередженості на актуальному об'єкті.
4. *Найефективнішою для навчального процесу є:*
 - а) мимовільна увага;
 - б) довільна увага;
 - в) післядовільна увага;
 - г) усі відповіді правильні.
5. *Англійський фізіолог, який порівняв нашу нервову систему із лійкою:*
 - а) Чарльз Скот Шерінгтон;

- б) Зігмунд Фрейд;
- в) Абрахам Маслоу;
- г) Карл Роджерс.

6. Поняття "післядовільна" увага було введено у науковий обіг:

- а) І. Павловим;
- б) М. Добриніним;
- в) А. Петровським;
- г) П. Анохіним.

7. Викресліть зайве:

- а) мимовільна увага;
- б) післядовільна увага;
- в) сенсорна увага;
- г) довільна увага.

8. Принцип домінанти був введений:

- а) П. Анохіним;
- б) А. Петровським;
- в) Г. Костюком;
- г) О. Ухтомським.

9. Концентрація уваги – це:

- а) можливість утримати в сфері уваги водночас кілька об'єктів;
- б) тривалість зосередження уваги на об'єкті;
- в) ступінь зосередження уваги на об'єкті;
- г) перенесення уваги з одного предмета на інший.

10. Свідомо спрямоване зосередження особистості на предметах та явищах навколишньої дійсності, на внутрішній діяльності:

- а) мимовільна увага;
- б) післядовільна увага;
- в) внутрішня увага;
- г) довільна увага.

11. Навмисне перенесення уваги з одного предмета на інший, якщо цього потребує діяльність:

- а) переключення;
- б) стійкість;
- в) відволікання;
- г) концентрація.

12. Викресліть зайве:

- а) стійкість;
- б) відволікання;
- в) концентрація;
- г) домінанта.

13. Тривалість зосередження на об'єктах діяльності:

- а) концентрація;
- б) стійкість;
- в) відволікання;
- г) переключення.

14. Тахістоскоп – прилад для дослідження:

- а) пам'яті;
- б) уваги;
- в) мислення;
- г) уяви.

15. Міра інтенсивності зосередження уваги на об'єктах, що є предметом розумової або фізичної діяльності:

- а) переключення;
- б) стійкість;
- в) концентрація;
- г) розподіл.

16. Кількість об'єктів, які можуть бути охоплені увагою і сприйняті в найкоротший час:

- а) стійкість уваги;
- б) концентрація уваги;
- в) обсяг уваги;
- г) переключення уваги.

17. За допомогою тесту Бурдона (метод коректурної проби) можна дослідити:

- а) пам'ять;
- б) увагу;
- в) мислення;
- г) уяву.

18. Людина, зосереджуючись на одному, не помічає іншого. Це вказує на важливу закономірність уваги:

- а) стійкість;
- б) переключення;
- в) відволікання;
- г) вибірковість.

19. Форма уваги, при якій вона спрямовується на аналіз діяльності психічних процесів, думок, переживань:

- а) зовнішня;
- б) внутрішня;
- в) довільна;
- г) мимовільна.

20. Під час внутрішньої уваги чутливість органів чуття:

- а) знижується;
- б) підвищується;
- в) не змінюється;
- г) змінюється в залежності від особливостей цих органів.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а		+			+						+									+
б			+	+		+							+	+					+	
в	+						+		+						+	+	+			
г								+		+		+						+		

Тема 9. ВІДЧУТТЯ

Питання до теми:

1. Поняття про відчуття:
 - а) визначення відчуття;
 - б) погляди на природу відчуттів;
 - в) роль відчуттів в житті та діяльності людини.
2. Рефлекторна природа відчуттів та сприймань:
 - а) поняття про аналізатор;
 - б) процес виникнення відчуттів.
3. Класифікація та види відчуттів:
 - а) особливості екстероцептивних відчуттів;
 - б) характеристика інтероцептивних відчуттів;
 - в) пропріоцептивні відчуття і їх особливості.
4. Загальні властивості і закономірності відчуттів:
 - а) якість, інтенсивність, тривалість відчуттів;
 - б) пороги відчуттів;
 - в) явище адаптації;
 - г) явище синестезії і сенсibiliзації;
 - д) компенсаторні можливості відчуттів.

ТЕСТИ

- 1. Відчуття, що несуть інформацію про стан внутрішніх органів:**
 - а) екстероцептивні відчуття;
 - б) інтероцептивні відчуття;
 - в) пропріоцептивні відчуття;
 - г) температурні відчуття.
- 2. Зниження чутливості аналізатора під впливом тривалої чи постійної дії подразника (стимулу) – це:**
 - а) адаптація;
 - б) синестезія;
 - в) сенсibiliзація;
 - г) взаємодія відчуттів.

3. Суб'єктивне відображення окремих властивостей предметів і явищ навколишнього світу в корі головного мозку внаслідок їх безпосереднього впливу на наші органи чуття – це:

- а) сприймання;
- б) відчуття;
- в) увага;
- г) уява.

4. Яке з наведених визначень відчуття є найбільш повним та правильним:

- а) відчуття є процесом опосередкованого відображення людиною особливостей предметів та явищ об'єктивного світу;
- б) відчуття є процесом безпосереднього відображення людиною предметів та явищ зовнішнього світу у їх взаємозв'язках та відношеннях;
- в) відчуття є відображенням у мозку людини окремих особливостей, якостей предметів та явищ об'єктивної дійсності внаслідок їх безпосереднього впливу на аналізатори;
- г) відчуття – це відображення мозком предметів та явищ у всій сукупності їх особливостей, коли вони безпосередньо діють на аналізатори.

5. Відчуття виникають при:

- а) відсутності безпосереднього впливу стимулів;
- б) безпосередньому впливі фізичних стимулів;
- в) пошуковій діяльності індивіда;
- г) опосередкованому впливі психічних стимулів.

6. Про яку закономірність відчуттів говориться у висловлюваннях: "холодний колір", "гострий погляд", "м'який голос":

- а) адаптація;
- б) сенсibiliзація;
- в) синестезія;
- г) компенсація.

7. Відповідь організму на безпосередній вплив зовнішніх стимулів – це:

- а) сприймання;
- б) відчуття;
- в) мислення;
- г) пам'ять.

8. Залежно від міри контакту органів чуття з подразниками розрізняють чутливість:

- а) розсіяну та скупчену;
- б) первинну та вторинну;
- в) основну та похідну;
- г) контактну та дистантну.

9. До екстероцептивних відчуттів не належать:

- а) статичні;
- б) зорові;
- в) слухові;
- г) нюхові.

10. Викресліть зайве:

- а) екстероцептивні відчуття;
- б) інтероцептивні відчуття;
- в) пропріоцептивні відчуття;
- г) температурні відчуття.

11. Пропріоцептивні відчуття відображують:

- а) властивості предметів та явищ зовнішнього світу;
- б) рухи органів тіла і його стан;
- в) інформацію про стан внутрішніх органів;
- г) терморегуляцію та теплообмін організму з навколишнім середовищем.

12. Властивість, за якою відрізняється певний колір від будь-якого іншого при однаковій їх світлості та насиченості, – це:

- а) яскравість кольору;
- б) світлість кольору;
- в) кольоровий тон;
- г) насиченість кольору.

13. Ахроматичні кольори розрізняються лише за:

- а) мірою світлості;
- б) насиченістю кольору;
- в) яскравістю кольору;
- г) кольоровим тоном.

14. Найменше зростання або зниження голосності, яке може відчувати людське вухо, дорівнює:

- а) 1 децибелу;
- б) 10 децибелам;
- в) 100 децибелам;
- г) 1000 децибелам.

15. Звукочутлива частина вуха, що знаходиться у його центральній частині, – це:

- а) барабанна перетинка;
- б) кортіїв орган;
- в) ковадло;
- г) молоточок та стремено.

16. Відчуття дають знання про міру рівності та рельєфності поверхні предметів, яка відчувається при їх обмацуванні:

- а) больові;
- б) статичні;
- в) тактильні;
- г) кінестетичні.

17. Порогом відчуття називають:

- а) такий рівень інтенсивності подразника, який здатний викликати відчуття;
- б) особливість, якою одне відчуття відрізняється від інших;
- в) пристосування органу чуття до подразника;
- г) взаємодію відчуттів.

18. Вкажіть неправильну назву порогу відчуттів:

- а) абсолютний;
- б) диференційний;
- в) розрізнення;
- г) середній.

19. Органічні відчуття сигналізують про:

- а) положення тіла у просторі;
- б) голод, спрагу, втому;
- в) міру рівності та рельєфності поверхні предметів;
- г) властивості предметів та явищ зовнішнього світу.

20. Абсолютний поріг відчуттів буває:

- а) диференційний та інтенсивний;
- б) середній та знижений;
- в) нижній та верхній;
- г) великий та малий.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а		+							+				+	+			+			
б	+		+		+		+				+				+				+	
в				+		+						+				+				+
г								+		+								+		

Тема 10. СПРИЙМАННЯ

Питання до теми:

1. Поняття про сприймання:
 - а) визначення сприймання;
 - б) що спільного і відмінного в відчуттях і сприйманнях?
2. Характерні особливості сприймання.
3. Сприймання як дія. Спостереження і спостережливість:
 - а) роль моторних компонентів у сприйманні;
 - б) спостереження і умови його ефективності.
4. Класифікація сприймань та їх види:
 - а) сприймання простору;
 - б) сприймання часу;
 - в) сприймання руху.

ТЕСТИ

1. Дівчина завмерла від подиву: лише тепер вона помітила коника-стрибунця, який вдало сховався на соломинці, подібній за забарвленням до

його тіла, став ніби її продовженням, замаскувався. Подібні явища відбуваються за принципом:

- а) цілісності;**
- б) структурності;**
- в) ілюзії;**
- г) співвідношення фону та об'єкта.**

2. Викривлене сприймання реально існуючих предметів чи явищ називається:

- а) предметність;**
- б) аперцепція;**
- в) ілюзія;**
- г) структурність.**

3. Закони організації сприймання запропоновані:

- а) біхевіористами;**
- б) гештальтистами;**
- в) фрейдистами;**
- г) гуманістами.**

4. Яке з наведених визначень є найбільш повним та правильним:

- а) сприймання – це відображення найбільш суттєвих якостей та особливостей предметів у їх сукупності;**
- б) сприймання – це синтез відчуттів;**
- в) сприймання – це психічний процес відображення в мозку предметів та явищ у цілому, у всій сукупності їх особливостей при безпосередній дії на органи чуття;**
- г) сприймання – це безпосереднє відображення людиною предметів та явищ зовнішнього світу.**

5. Яка закономірність сприймання проявляється в таких фактах: миску, яка стоїть на столі, ми сприймаємо як круглу, хоча її зображення на сітчатці ока має форму еліпсу; сніг ми сприймаємо білим і в рожевих променях вечірнього сонця, і в сутінках:

- а) аперцепція;**
- б) константність;**
- в) ілюзія;**
- г) обдуманість.**

6. Яке з наведених визначень аперцепції є правильним:

- а) аперцепція – це негативний вплив попереднього досвіду на сприймання;**
- б) аперцепція – це позитивний вплив попереднього досвіду на сприймання;**
- в) аперцепція – це залежність сприймання від попереднього досвіду людини;**
- г) аперцепція – це залежність сприймання від об'єктивних особливостей об'єкта.**

7. Сприймання виникають при:

- а) відсутності безпосереднього впливу стимулів;**
- б) безпосередньому впливі стимулів;**

- в) пошуковій діяльності індивіда;
- г) опосередкованому впливі психічних стимулів.

8. За формою існування матерії не виділяють наступний вид сприймання:

- а) сприймання болю;
- б) сприймання часу;
- в) сприймання простору;
- г) сприймання руху.

9. Сприймання та відчуття:

- а) не пов'язані;
- б) іноді пов'язані;
- в) частково пов'язані;
- г) пов'язані.

10. Неправильно вказаний вид сприймання за змістом:

- а) слухове сприймання;
- б) сприймання часу;
- в) сприймання простору;
- г) сприймання руху.

11. Сприймання простору не відбувається за допомогою:

- а) зорового аналізатора;
- б) кінестетичного аналізатора;
- в) слухового аналізатора;
- г) смакового аналізатора.

12. Здатність помічати в об'єктах малопомітні, але важливі для розуміння їх суті, ознаки:

- а) активність;
- б) спостережливість;
- в) рішучість;
- г) наполегливість.

13. За сенсорними особливостями не виділяють такий вид сприймання:

- а) зорове сприймання;
- б) слухове сприймання;
- в) смакове сприймання;
- г) естетичне сприймання.

14. Вкажіть рядок, у якому правильно названі основні властивості сприймання:

- а) цілісність, константність, предметність;
- б) аперцепція, ілюзії, тривалість;
- в) осмисленість, ілюзії, вразливість;
- г) вибірковість, безпосередність, адекватність.

15. Синкретичне сприймання характеризується:

- а) нерозчленованістю сприйманого;
- б) динамічністю;
- в) емоційністю;

г) рішучістю.

16. Розглядаючи Місяць в телескоп офіцер прийняв гори за бапти форті, пастор – за дзвіницю, а світська дама змогла "побачити" закохані пари, які обіймаються (Гольбах). Тут ідеться про таку особливість сприймання:

- а) константність;
- б) аперцепція;
- в) ілюзія;
- г) виділення предмета з фону.

17. Напрямок психології, що вивчає організацію сприйняття – це:

- а) біхевіоризм;
- б) психоаналіз;
- в) гештальтизм;
- г) гуманістична психологія.

18. Здатність системи аналізаторів забезпечувати сприймання, компенсувати неістотні зміни параметрів предмету:

- а) предметність сприймання;
- б) константність сприймання;
- в) цілісність сприймання;
- г) структурність сприймання.

19. За відношенням до психічного життя не виділяють наступний вид сприймання:

- а) кінестетичне сприймання;
- б) інтелектуальне сприймання;
- в) емоційне сприймання;
- г) естетичне сприймання.

20. Для константності сприймання важливим є:

- а) активність людини;
- б) динамічні стереотипи;
- в) емоційність;
- г) опосередкований контакт.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а								+		+				+	+				+	
б			+		+		+					+				+				+
в		+		+		+											+	+		
г	+								+		+		+							

Тема 11. ПАМ'ЯТЬ

Питання до теми:

1. Поняття про пам'ять. Психологічні теорії пам'яті.
2. Основні положення фізіологічних, фізичних та біохімічних теорій пам'яті.
3. Види пам'яті.
4. Запам'ятання та його види. Умови ефективного запам'ятовування.
5. Види відтворення.
6. Забування та боротьба з ним.
7. Індивідуальні особливості процесів пам'яті.

ТЕСТИ

1. Пригадування — це:

- а) відтворення, яке вимагає напруження нервових сил, вольових зусиль;
- б) відтворення при повторному сприйманні об'єкта;
- в) цільовий аналіз інформації;
- г) поновлення в пам'яті образів конкретних об'єктів, які виникли у корі головного мозку в момент сприймання.

2. Ви намагаєтесь відшукати потрібний термін під час перекладу статті у:

- а) сенсорній пам'яті;
- б) оперативній пам'яті;
- в) короткочасній пам'яті;
- г) довготривалій пам'яті.

3. Процес відновлення інформації, повернення її із "сховища" у свідомість носить назву:

- а) запам'ятовування;
- б) відтворення;
- в) збереження;
- г) впізнавання.

4. Неправильно названий основний процес пам'яті:

- а) запам'ятовування;
- б) зберігання;
- в) повернення;
- г) відтворення;

5. За тривалістю утримання матеріалу, що запам'ятовується не виділяють:

- а) емоційну пам'ять;
- б) короткочасну пам'ять;
- в) довготривалу пам'ять;
- г) оперативну пам'ять.

6. В якому з варіантів дана правильна класифікація видів пам'яті за характером психічної активності:

- а) образна, рухова, словесно-логічна, емоційна;
- б) образна, рухова, механічна, словесно-логічна, емоційна;
- в) слухова, довільна, образна, рухова, словесно-логічна, короткочасна;

г) образна, рухова, словесно-логічна, тактильна.

7. В якому з варіантів дана правильна класифікація видів пам'яті за участю аналізаторів:

а) образна, рухова, словесно-логічна, емоційна, короткочасна;

б) образна, рухова, механічна, словесно-логічна, емоційна;

в) слухова, рухова, смакова, зорова, нюхова;

г) образна, рухова, словесно-логічна, тактильна.

8. Яке з наведених визначень пам'яті є найбільш повним і правильним:

а) пам'ять — збереження раніше придбаних вражень;

б) пам'ять — це психічний процес використання раніше придбаного досвіду в практичній діяльності;

в) пам'ять — це заснована на відчуттях та сприйманнях здібність людини збагатити свій досвід;

г) пам'ять — це здібність нервової системи набувати, зберігати та відтворювати досвід.

9. "Знайомий стрибнув на підніжку трамвая і гукнув мені свій номер телефону. Я намагався скомбінувати цифри у значущу модель, та вони "розтанули" у закутках мозку через лічені секунди". Цифри залишаються в мозку протягом 15-25 секунд у:

а) сенсорній пам'яті;

б) семантичній пам'яті;

в) короткочасній пам'яті;

г) довготривалій пам'яті.

10. Неправильно названий вид пам'яті залежно від матеріалу, який запам'ятовується:

а) образна пам'ять;

б) словесно-логічна пам'ять;

в) рухова пам'ять;

г) інтелектуальна.

11. Помилкове сприймання незнайомої людини як знайомої вказує на:

а) асоціацію за схожістю;

б) асоціацію за суміжністю;

в) асоціацію за контрастом;

г) причинно-наслідкову асоціацію.

12. Не є різновидом відтворення:

а) впізнавання;

б) ретроактивне гальмування;

в) спогади;

г) пригадування.

13. В якому з варіантів дана правильна класифікація видів пам'яті за змістом, залежно від того, що запам'ятовується і відтворюється:

а) образна, рухова, словесно-логічна, емоційна;

б) образна, рухова, зорова, словесно-логічна, емоційна;

в) слухова, довільна, образна, рухова словесно-логічна, короткочасна;

г) образна, рухова, словесно-логічна, тактильна.

14. *Образи уявлень пам'яті, які мають нав'язливий характер, носять назву:*

- а) ремінісценція;
- б) персеверація;
- в) ідеомоторика;
- г) синестезія.

15. *Основних процесів пам'яті розрізняють:*

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

16. *Письменник, змальовуючи пейзаж, широко використовує порівняння з метою досягти максимальної образності в передачі явищ. Які асоціації становлять основу образних виразів?*

- а) асоціації за схожістю;
- б) асоціації за суміжністю;
- в) асоціації за контрастом;
- г) асоціації за схожістю та контрастом.

17. *За яких умов сильніше проявляється ретроактивне гальмування?*

- а) заучуваний матеріал більший за обсягом, і час, протягом якого він заучується триваліший;
- б) матеріал менший за обсягом, а час заучування коротший;
- в) матеріал менший за обсягом, а час заучування триваліший;
- г) матеріал більший за обсягом, а час заучування коротший.

18. *Що є необхідною умовою ефективності мимовільного запам'ятовування?*

- а) зовнішні умови;
- б) дієве ставлення до матеріалу, який входить у зміст діяльності;
- в) дія з предметом є необхідною умовою тільки при мимовільному запам'ятовуванні пізнавального матеріалу;
- г) продуктивність мимовільного запам'ятовування не залежить від дії з предметом.

19. *Час та кількість повторів, потрібних для запам'ятовування певного об'єму матеріалу – критерій:*

- а) швидкості запам'ятання;
- б) точності запам'ятання;
- в) об'єму запам'ятання.
- г) самостійності запам'ятання.

20. *Образну, словесно-логічну, емоційну та рухову пам'ять виділяють за критерієм:*

- а) за тривалістю утримання матеріалу;
- б) за активністю;
- в) за процесами пам'яті;
- г) залежно від матеріалу, який запам'ятовується.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а	+				+	+					+		+			+				
б			+					+				+		+			+	+	+	
в				+			+		+						+					
г		+								+										+

Тема 12. МИСЛЕННЯ

Питання до теми:

1. Поняття про мислення.
2. Зв'язок мислення і мови.
3. Основні процеси мислення.
4. Логічні форми мислення.
5. Процес розв'язання задач.
6. Індивідуальні особливості мислення.

ТЕСТИ

1. Умовивід – це:

- а) форма мислення, що відображає зв'язки між предметами;
- б) форма мислення, при якій на основі кількох суджень роблять нове;
- в) процес мислення, визначення подібності та відмінності між предметами;
- г) мислительна операція, що полягає у поділі в думках складного об'єкта на окремі частини.

2. Уявне відокремлення властивостей від об'єкта, виділення окремих його частин, елементів – це:

- а) синтез;
- б) узагальнення;
- в) аналіз;
- г) абстрагування.

3. Поєднання окремих компонентів об'єкта в єдине ціле називається:

- а) аналізом;
- б) дедукцією;
- в) індукцією;
- г) синтезом.

4. Абстрагування – це:

- а) поділ у думках складного об'єкта на окремі частини;
- б) миттєве усвідомлення розв'язання проблеми;
- в) уявне відокремлення істотних властивостей предмета від несуттєвих ознак;

г) уявне згрупування предметів за загальними та істотними ознаками.

5. Судження: "Київ – столиця України" є:

- а) загальним;
- б) одиничним;
- в) частковим;
- г) збірним.

6. Яке з наведених визначень поняття є правильним і точним:

- а) це форма мислення, є найбільш повним відображенням ознак предметів і явищ навколишнього світу;
- б) це форма мислення, яка відображає за допомогою слова сутність того чи іншого предмета;
- в) це форма мислення, яка являє собою узагальнення предметів та явищ навколишнього світу;
- г) це форма мислення, яка виражає за допомогою слова різні ознаки предметів та явищ об'єктивної дійсності.

7. В якому варіанті названі основні розумові операції:

- а) порівняння, аналіз, сприймання, синтез, узагальнення;
- б) аналіз, синтез, узагальнення, конкретизація, розуміння;
- в) аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, конкретизація;
- г) узагальнення, розуміння, міркування, аналіз, синтез.

8. Аналіз, інтерпретація та інтеграція стимулів в єдиний цілісний образ – це:

- а) сприймання;
- б) мислення;
- в) відчуття;
- г) пам'ять.

9. Дії з об'єктами, відображеними в образах, уявленнях і поняттях про них:

- а) пізнання;
- б) інтелектуальні дії;
- в) праксичні дії;
- г) розумові дії.

10. Упорядкування знань на підставі гранично широких спільних ознак груп об'єктів:

- а) абстрагування;
- б) аналіз;
- в) систематизація;
- г) порівняння.

11. Не є судженням наступні речення:

- а) "Хто це?"
- б) "Це вагомий доказ".
- в) "Ця квітка – біла".
- г) "Сума внутрішніх кутів трикутника дорівнює 180 градусам".

12. Неправильно названий вид умовиводів:

- а) за аналогією;

- б) частковий;
- в) індуктивний;
- г) дедуктивний.

13. Виберіть відповідь, яка вірно характеризує зв'язок мовлення і мислення:

- а) мислення і мовлення єдині, але не тотожні;
- б) мислення і мовлення існують незалежно одне від одного;
- в) мислення і мовлення тотожні;
- г) власне людське мислення не обов'язково спирається на мову.

14. Мислительна операція розкладання цілого на частини, компоненти, виділення окремих ознак, елементів, зв'язків, відношень тощо:

- а) абстрагування;
- б) конкретизація;
- в) аналіз;
- г) синтез.

15. У чому виявляється розуміння того чи іншого об'єкта:

- а) у відображенні об'єкта окремо від усіх інших;
- б) у переліченні його ознак і властивостей;
- в) у розкритті зв'язків і відношень цього об'єкта з іншими об'єктами;
- г) у спостереженні за об'єктом.

16. Знайти зайве поняття:

- а) порівняння;
- б) судження;
- в) умовисновок;
- г) міркування.

17. Ступінь проникнення у сутність явища:

- а) глибина мислення;
- б) самостійність мислення;
- в) широта мислення;
- г) критичність мислення.

18. Внутрішнє мовлення – це:

- а) пасивне володіння мовою;
- б) самостійний, самобутній вид мовлення;
- в) розмова людини з самим собою;
- г) мовлення, яке виступає як фаза планування діяльності, формування думок і пов'язана із зовнішнім мовленням.

19. Здатність адекватно оцінювати об'єктивні умови і власну активність:

- а) широта мислення;
- б) критичність мислення;
- в) глибина мислення;
- г) самостійність мислення.

20. Соціально обумовлений психічний процес пошуку і відкриття істотно нового, опосередкованого і узагальненого відображення дійсності шляхом її аналізу і синтезу:

- а) мислення;
- б) уява;
- в) пам'ять;
- г) увага.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а											+		+			+	+			+
б	+				+	+		+				+							+	
в		+		+			+			+				+	+					
г			+						+									+		

Тема 13. УЯВА

Питання до теми:

1. Поняття про уяву, та її фізіологічні основи.
2. Процес утворення образів уяви.
3. Види уяви та їх особливості.
4. Роль уяви в ігровій діяльності дитини і творчій діяльності дорослого.

ТЕСТИ

1. Створення нових образів шляхом підкреслення певних рис – це:

- а) схематизація;
- б) аналогія;
- в) аглютинація;
- г) акцентування.

2. Перебільшення певної ознаки чи якості предмета або явища з метою підсилення художнього враження – це:

- а) акцентування;
- б) гіперболізація;
- в) схематизація;
- г) літота.

3. Уява – це:

- а) створення в корі головного мозку нових образів на основі набутого досвіду;
- б) пригадування образів раніше сприйнятих предметів і явищ;
- в) створення нових образів шляхом виокремлення тих чи інших рис предмета;
- г) суб'єктивне відображення окремих властивостей предметів і явищ навколишнього світу в корі головного мозку внаслідок їх безпосереднього впливу на наші органи чуття.

4. Прийом створення нових образів уяви шляхом поєднання окремих частин, наявних у нашій свідомості образів та уявлень, – це:

- а) аналогія;
- б) схематизація;
- в) літота;
- г) аглютинація.

5. "Виділення істотного, збірного й втілення в окремому образі". Описано такий прийом творчої уяви, як:

- а) схематизація;
- б) типізація;
- в) літота;
- г) аглютинація.

6. Створення нових образів уяви за схожістю з іншими, наявними – це:

- а) літота;
- б) схематизація;
- в) аналогія;
- г) аглютинація.

7. Створення людиною нових композицій на основі старих образів або оригінального чуттєвого досвіду – це:

- а) уява;
- б) пам'ять;
- в) міркування;
- г) уважність.

8. Зіставлення у нашій уяві явищ чи предметів для надання їм більшої виразності, яскравості – це:

- а) порівняння;
- б) аналогія;
- в) літота;
- г) аглютинація.

9. Яке з наведених визначень уяви є найбільш точним і правильним:

- а) уява – це процес побудови людиною образів об'єктів;
- б) уява – це психічна діяльність, наприкінці якої здійснюється побудова нових форм уявлень чи думок;
- в) уява – це процес побудови людиною на основі придбаного нею досвіду об'єктів, які вона не уявляла та не уявляє;
- г) уява – це сукупність уявлень про навколишню дійсність.

10. Як називається побудова образів уяви, яка здійснюється шляхом об'єднання елементів, узятих з інших уявлень:

- а) доповнення;
- б) аглютинація;
- в) акцентування;
- г) типізація.

11. В якому з наведених нижче речень йдеться про уяву:

- а) згадуючи кінофільм "Педагогічна поема", я ніби бачу перед собою живий образ О. М. Макаренка;
б) він згадав про своє бажання піти до бібліотеки;
в) я чітко уявив собі артистку, яку бачив учора в театрі;
г) читаючи "Війну і мир" Л. М. Толстого, я ніби живими бачу героїв роману.

12. Художній прийом применшення ознак предмета чи явища – це:

- а) аглютинація;
б) схематизація;
в) літота;
г) аналогія.

13. Локатор створений людиною подібно до будови вуха кажана, літаючі апарати – до птахів. Цей прийом створення нових образів за схожістю з іншими, наявними називається:

- а) акцентування;
б) аглютинація;
в) порівняння;
г) аналогія.

14. Образ Котигорошка є:

- а) літотою;
б) аглютинацією;
в) схематизацією;
г) порівнянням.

15. Залежно від участі волі в діяльності уяви її поділяють на:

- а) тривалу та напружену;
б) мимовільну та довільну;
в) активну та пасивну;
г) репродуктивну та творчу.

16. Творчу уяву виділяють за критерієм:

- а) змісту діяльності;
б) участі волі;
в) характеру діяльності;
г) активності.

17. Процес створення людиною образів бажаного майбутнього:

- а) мрія;
б) думка;
в) сновидіння;
г) фантазія.

18. Вкажіть рядок, де правильно вказані прийоми створення образів уяви:

- а) мрія, аглютинація, аналогія;
б) літота, схематизація, акцентування;
в) аналогія, думка, порівняння;
г) аглютинація, фантазія, акцентування.

19. Уява притаманна:

- а) вищим тваринам;
- б) усім тваринам;
- в) тваринам і людині;
- г) лише людині.

20. Образ кентавра є:

- а) літотою;
- б) аглютинацією;
- в) схематизацією;
- г) порівнянням.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а			+				+	+						+			+			
б		+			+					+					+			+		+
в						+			+			+				+				
г	+			+							+		+						+	

Розділ IV. ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Тема 14. ПОЧУТТЯ ТА ЕМОЦІЇ

Питання до теми:

1. Поняття про почуття та їх роль в практичній та пізнавальній діяльності:
 - а) визначення почуттів;
 - б) особливості почуттів.
2. Фізіологічні основи почуттів:
 - а) діяльність підкірки;
 - б) утворення динамічних стереотипів в корі великих півкуль головного мозку.
3. Форми переживання почуттів:
 - а) емоціональний тон;
 - б) прості емоції;
 - в) афекти;
 - г) стресові стани;
 - д) настрої, тощо
4. Основні емоційні стани та їх зовнішній вираз.
5. Почуття і особистість. Вищі почуття і їх види.

1. Стрес пов'язаний з:

- а) прогресуючим виснаженням резервів організму;
- б) неочікуваною гострою ситуацією;
- в) ризиком;
- г) всі відповіді правильні.

2. Знайти зайве поняття:

- а) стрес;
- б) емоції;
- в) мрії;
- г) афект.

3. До вищих почуттів не належать:

- а) інтелектуальні;
- б) вольові;
- в) естетичні;
- г) моральні.

4. Переживання людиною свого ставлення до діяльності:

- а) моральні почуття;
- б) естетичні почуття;
- в) інтелектуальні почуття;
- г) праксичні почуття.

5. Радість, сум, гнів, сором:

- а) почуття;
- б) думки;
- в) чутки;

г) фантазії.

6. Розрізняють емоції:

- а) складені та розвинуті;
- б) непомітні та помітні;
- в) прості та складні;
- г) прості та непрості.

7. Почуття притаманні:

- а) і людині, і тваринам;
- б) лише людині;
- в) вищим тваринам;
- г) лише тваринам.

8. Стенічні емоції та почуття:

- а) посилюють активність, спонукають до діяльності;
- б) пригнічують людину, зменшують її активність;
- в) ніяк не впливають на людину;
- г) постійно супроводжують людину.

9. Інформаційну теорію почуттів та емоцій розробив:

- а) І. Павлов;
- б) П. Анохін;
- в) Ч. Дарвін;
- г) П. Симонов.

10. Загальний емоційний стан, що своєрідно забарвлює на певний час діяльність людини, характеризує її життєвий тонус. Виразно на щось конкретно не спрямований:

- а) афект;
- б) пристрасть;
- в) настрій;
- г) лють.

11. Специфічні людські, узагальнені переживання ставлення до людських потреб, задоволення або незадоволення яких викликає позитивні або негативні емоції:

- а) фрустрація;
- б) стрес;
- в) афект;
- г) почуття.

12. Емоції притаманні:

- а) і людині, і тваринам;
- б) лише людині;
- в) лише тваринам;
- г) вищим тваринам.

13. Своєрідний емоційний стан, характерною ознакою якого є дезорганізація свідомості та діяльності у стані безнадійності, втрати перспективи:

- а) стрес;
- б) пристрасть;

- в) афект;
- г) фрустрація.

14. Сильні, стійкі, тривалі почуття, які захоплюють людину, володіють нею і виявляються в орієнтації всіх прагнень особистості в одному напрямку, у зосередженні їх на одній меті:

- а) афекти;
- б) пристрасті;
- в) стреси;
- г) настрої.

15. Естетичні почуття – це:

- а) почуття, в яких виявляється стійке ставлення людини до суспільних подій, до інших людей, до самої себе;
- б) переживання людиною свого ставлення до діяльності;
- в) переживання краси в явищах природи, у праці, у гармонії барв, звуків, рухів і форм;
- г) емоційний відгук на ставлення особистості до пізнавальної діяльності в широкому її розумінні;

16. Сильне короткочасне збудження, що виникає раптово, оволодіває людиною так сильно, що вона втрачає здатність контролювати свої дії та вчинки:

- а) афект;
- б) стрес;
- в) настрій;
- г) фрустрація.

17. Астенічні емоції та почуття:

- а) посилюють активність, спонукають до діяльності;
- б) пригнічують людину, зменшують її активність;
- в) ніяк не впливають на людину;
- г) постійно супроводжують людину.

18. Любов до знань, допитливість, чуття нового – це:

- а) інтелектуальні почуття;
- б) естетичні почуття;
- в) моральні почуття;
- г) праксичні почуття.

19. Суперечливе, одночасне двоїсте емоційне переживання людини щодо тієї самої події або об'єкта (наприклад, задоволення і незадоволення, симпатії і антипатії, любові і ненависті тощо) – це:

- а) праксичні почуття;
- б) стрес;
- в) амбівалентність почуттів;
- г) фрустрація;

20. Афект – це:

- а) специфічні людські, узагальнені переживання ставлення до людських потреб, задоволення або незадоволення яких викликає позитивні або негативні емоції;

б) загальний емоційний стан, що своєрідно забарвлює на певний час діяльність людини, характеризує її життєвий тонус. Виразно на щось конкретне не спрямований;

в) своєрідний емоційний стан, характерною ознакою якого є дезорганізація свідомості та діяльності у стані безнадійності, втрати перспективи;

г) сильне короточасне збудження, що виникає раптово, оволодіває людиною так сильно, що вона втрачає здатність контролювати свої дії та вчинки.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а					+			+				+				+		+		
б			+				+							+			+			
в		+				+				+					+				+	
г	+			+					+		+		+							+

Тема 15. ВОЛЯ

Питання до теми:

1. Поняття про волю:

а) вольові дії;

б) вольові процеси;

в) вольові якості;

г) проблема "свободи" волі і її розв'язання.

2. Вольовий акт і його структура.

3. Вольові якості особистості. Самовиховання волі.

1. Здатність швидко піднімати активність до необхідного рівня - йдеться про таку вольову якість особистості, як:

а) витримка;

б) сміливість;

в) енергійність;

г) наполегливість.

2. Найважливішим етапом вольового акту, в якому і виявляється воля людини є:

а) 1;

б) 2;

в) 3;

г) 4.

3. Пізнавальні процеси стають довільними в:

а) дошкільному віці;

- б) молодшому шкільному віці;
- в) підлітковому віці;
- г) були такими від народження.

4. Виберіть правильне твердження стосовно волі:

- а) є результатом еволюції;
- б) вроджене явище;
- в) передається по спадковості;
- г) є результатом навчання і виховання.

5. 3 етап вольового акту – це:

- а) прийняття рішення;
- б) вибір шляхів і засобів;
- в) виконання рішення;
- г) виникнення прагнення.

6. Представники цього напрямку вивчення волі заперечують її обумовленість, вважаючи, що людина – вільна від усього. Це:

- а) гештальтистський напрямок;
- б) психоаналітичний;
- в) детерміністичний;
- г) індетерміністичний.

7. Вміння підтримувати інтенсивність роботи на заданому рівні за умов виникнення внутрішніх перешкод – це така вольова якість:

- а) енергійність;
- б) терплячість;
- в) витримка;
- г) сміливість.

8. До базальних (первинних) вольових якостей особистості не відноситься:

- а) енергійність;
- б) витримка;
- в) сміливість;
- г) наполегливість.

9. В основі вольової системи людини лежать базальні (первинні) вольові якості Їх:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

10. Здатність швидко гальмувати власні дії, що заважають при виконання прийнятого рішення, - йдеться про:

- а) наполегливість;
- б) терплячість;
- в) витримку;
- г) сміливість.

11. Відносно стійкі, незалежні від конкретної ситуації психічні утворення, які вказують на досягнутий особистістю рівень володіння собою. Йдеться про:

- а) вольові якості особистості;
- б) боротьбу мотивів;
- в) мимовільні дії;
- г) довільні дії.

12. 2 етап вольового акту носить назву:

- а) прийняття рішення;
- б) виникнення прагнення;
- в) виконання рішення;
- г) вибір шляхів і засобів.

13. Екстернальний локус контролю свідчить про:

- а) силу волі людини;
- б) емоційність особи;
- в) приписування відповідальності за власні дії зовнішнім обставинам;
- г) приписування відповідальності власним здібностям, або зусиллям.

14. В основі вольової системи людини лежать вольові якості. Їх називають:

- а) базальні (первинні);
- б) системні (вторинні);
- в) базальні (вторинні);
- г) системні (первинні).

15. Здатність при виникненні небезпеки зберігати стійкість організації психічних функцій, не знижуючи якості і продуктивності діяльності – це:

- а) енергійність;
- б) сміливість;
- в) витримка;
- г) наполегливість.

16. До складових волі не належать:

- а) вольові якості;
- б) вольові процеси;
- в) вольові дії;
- г) адаптивність.

17. Вчені детерміністичного напрямку вивчення волі вважають, що:

- а) людина є абсолютно незалежною від обставин;
- б) людина залежна від оточуючого середовища, вчиняє під впливом обставин;
- в) людина відділена від середовища;
- г) все залежить від "вищої" сили.

18. Воля – це:

- а) усвідомлене, цілеспрямоване прагнення діяти певним чином і переборювати труднощі заради поставленої мети;

- б) форма психічного відображення, що проявляється у здатності до вибору дій, пов'язаних з подоланням зовнішніх чи внутрішніх перешкод;
- в) боротьба з реальними зовнішніми і внутрішніми перешкодами;
- г) вміння досягати поставленої мети.

19. Похідна системна (вторинна) якість, що вказує на досягнення людиною мети без зменшення енергії при здоланні перешкод, - це:

- а) наполегливість;
- б) енергійність;
- в) сміливість;
- г) витримка.

20. Вольовий акт складається із декількох етапів, їх:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а			+		+						+			+					+	
б							+								+		+	+		
в	+								+	+			+							+
г		+		+		+		+				+				+				

Розділ V. ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ

ТЕМА 16. ТЕМПЕРАМЕНТ

Питання до теми:

1. Поняття про темперамент. Історичний зміст термінології "темперамент".
2. Фізіологічною основа темпераменту.
3. Основні психічні властивості, які характеризують темперамент.
4. Типи темпераментів та їх психологічна характеристика.
5. Роль темпераменту в трудовій і навчальній діяльності людини.

ТЕСТИ

- 1. За І. П. Павловим, холеричний темперамент характеризується:**
 - а) силою, врівноваженістю, інертністю нервових процесів;
 - б) силою, врівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
 - в) силою, неуврівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
 - г) слабкістю, неуврівноваженістю, інертністю нервових процесів.
- 2. Встановіть ступінь зв'язку між темпераментом і характером особистості:**
 - а) зв'язку між ними немає, це незалежні властивості;
 - б) по суті це тотожні властивості;
 - в) зв'язок є, і він тісний;
 - г) зв'язок дуже слабкий.
- 3. Здатність нервової системи витримувати великі навантаження – ця характеристика називається:**
 - а) силою;
 - б) активністю;
 - в) рухливістю;
 - г) врівноваженістю.
- 4. Якому типу темпераменту відповідає сильний тип нервової системи, що характеризується неуврівноваженістю процесів збудження і гальмування:**
 - а) холерик;
 - б) флегматик;
 - в) сангвінік;
 - г) меланхолік.
- 5. Індивідуальне поєднання стійких психічних особливостей особистості, що визначають типові для неї способи поведінки і життєдіяльності в конкретних ситуаціях – це:**
 - а) характер;
 - б) темперамент;
 - в) спрямованість;

г) здібності.

6. За І. П. Павловим, флегматичний темперамент характеризується:

- а) силою, врівноваженістю, інертністю нервових процесів;
- б) силою, врівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- в) силою, неуврівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- г) слабкістю, неуврівноваженістю, інертністю нервових процесів.

7. У людей з яким типом темпераменту найважче виробити такі якості, як витримка і самоконтроль:

- а) у меланхоліка;
- б) у сангвініка;
- в) у флегматика;
- г) у холерика.

8. До індивідуально-психологічних особливостей особистості не належить:

- а) спрямованість;
- б) темперамент;
- в) характер;
- г) сприймання.

9. Гіппократ вважав, що переважання в організмі крові визначає наявність цього типу темпераменту. Це:

- а) сангвінічний темперамент;
- б) холеричний темперамент;
- в) флегматичний темперамент;
- г) меланхолічний темперамент.

10. Якому типу темпераменту відповідає сильний тип нервової системи, що характеризується врівноваженістю та інертністю процесів збудження і гальмування:

- а) холерик;
- б) флегматик;
- в) сангвінік;
- г) меланхолік.

11. За І. П. Павловим, сангвінічний темперамент характеризується:

- а) силою, врівноваженістю, інертністю нервових процесів;
- б) силою, врівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- в) силою, неуврівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- г) слабкістю, неуврівноваженістю, інертністю нервових процесів.

12. За Гіппократом, переважання в організмі чорної жовчі визначає наявність певного типу темпераменту. Йдеться про:

- а) сангвінічний темперамент;
- б) холеричний темперамент;
- в) флегматичний темперамент;
- г) меланхолічний темперамент.

13. Якому типу темпераменту відповідає слабкий тип нервової системи, що характеризується слабкістю процесів збудження і гальмування:

- а) холерик;
- б) флегматик;
- в) сангвінік;
- г) меланхолік.

14. Гіппократ пов'язував переважання в організмі лімфи із цим темпераментом. На його думку це:

- а) сангвінічний темперамент;
- б) холеричний темперамент;
- в) флегматичний темперамент;
- г) меланхолічний темперамент.

15. Гіппократ вважав, що переважання в організмі жовчі визначає наявність цього типу темпераменту. Йдеться про:

- а) сангвінічний темперамент;
- б) холеричний темперамент;
- в) флегматичний темперамент;
- г) меланхолічний темперамент.

16. Якому типу темпераменту відповідає сильний тип нервової системи, що характеризується врівноваженістю та рухливістю процесів збудження і гальмування:

- а) холерик;
- б) флегматик;
- в) сангвінік;
- г) меланхолік.

17. Який тип темпераменту характеризується високою сенситивністю:

- а) меланхолік;
- б) сангвінік;
- в) флегматик;
- г) холерик.

18. Ця характеристика темпераменту вказує на особливості реакції особистості на подразники, що виявляються в темпі, силі та формі відповіді, а найяскравіше – в емоційній вразливості, і відображуються на ставленні особистості до навколишньої дійсності та до самої себе. Це:

- а) пластичність;
- б) реактивність;
- в) ригідність;
- г) сенситивність.

19. Міра чутливості до явищ, що стосуються особистості, визначається цією властивістю темпераменту. Це:

- а) резистентність;
- б) пластичність;
- в) сенситивність;
- г) ригідність.

20. За І. П. Павловим, меланхолічний темперамент характеризується:

- а) силою, врівноваженістю, інертністю нервових процесів;
- б) силою, врівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- в) силою, неуврівноваженістю, рухливістю нервових процесів;
- г) слабкістю нервових процесів.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а			+	+		+			+								+			
б					+					+	+				+			+		
в	+	+												+		+			+	
г							+	+				+	+							+

ТЕМА 17. ХАРАКТЕР

Питання до теми:

1. Поняття про характер.
- 2 Структура характеру. Акцентуація рис характеру:
 - а) риси характеру і становлення особистості;
 - б) типи акцентуації рис характеру.
3. Природні і соціальні передумови рис характеру:
 - а) характер і темперамент;
 - б) соціальні передумови характеру.
4. Формування характеру.

ТЕСТИ

1. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру.
"Майже завжди вирізняється добрим та навіть трохи піднесеним настроєм, високим життєвим тонусом, енергійністю; спостерігається постійне прагнення до лідерства, зокрема неформального; висока комунікабельність – з нерозбірливістю у виборі знайомств; легко адаптується до нових умов; дуже погано переносить самотність, розмірений режим, одноманітне оточення, монотонну справу; для такої особистості властиві переоцінка своїх можливостей та надмірно оптимістичні плани на майбутнє":

- а) шизоїдний;
- б) гіпертимний;
- в) циклоїдний.
- г) істероїдний.

2. Вкажіть на правильну тезу щодо формування характеру. Він є:

- а) вродженим;
- б) набутиим;

- в) більше набути́м, ніж вродже́ним;
- г) більше вродже́ним, ніж набути́м.

3. Сукупність основних, найбільш стійких якостей особистості, що сформувалися впродовж життя і виявляються в діях, вчинках та поведінці, - це:

- а) темперамент;
- б) спрямованість;
- в) характер;
- г) здібності.

4. Відношення до людей, до діяльності, приватної власності, а також відношення до себе входять до структури:

- а) характеру;
- б) діяльності;
- в) свідомості;
- г) здібностей.

5. Цей термін перекладається з грецьк. як "риса", "прикмета", "відбиток". Йдеться про одну із індивідуально-психологічних особливостей особистості. Це:

- а) спрямованість;
- б) характер;
- в) мотив;
- г) свідомість.

6. Вкажіть, в якому рядку названі лише компоненти структури характеру:

- а) спрямованість темперамент, воля, емоції, здібності;
- б) спрямованість, воля, емоції, темперамент, мотивація;
- в) спрямованість, переконання, розумові риси, емоції, самосвідомість;
- г) спрямованість, розумові риси, воля, емоції, темперамент.

7. Повнота характеру – це:

- а) всебічний розвиток основних його структурних компонентів: розумових, моральних, емоційно-вольових;
- б) твердість і незалежність особистості в її прагненнях і переконаннях, у боротьбі за досягнення окреслених цілей;
- в) енергійні дії, завзяття та активність в діяльності, боротьба за доведення справи до кінця, незважаючи на різні перешкоди;
- г) єдність усіх компонентів характеру.

8. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру. "Часто плачуть. Люблять мучити тварин, драгувати молодших, знущатися над немічними. У дитячих компаніях поведуться як диктатори. Типові риси – жорстокість, владність, самолюбство":

- а) шизоїдний;
- б) психастенічний;
- в) епілептоїдний;
- г) істероїдний.

9 Термін "характер" був запропонований:

- а) І. П. Павловим;
- б) Платоном;
- в) Арістотелем;
- г) Теофрастом.

10. До складу якого симптомокомплексу рис в структурі характеру входять гідність, скромність, відповідальність:

- а) ставлення до праці;
- б) ставлення до інших людей;
- в) ставлення до самої себе;
- г) ставлення до предметів та явищ дійсності.

11. У ситуаціях, які ставлять перед особистістю вимоги діяти згідно з суспільними ідеалами, нормами, правилами поведінки, на передній план виходять:

- а) моральні риси характеру;
- б) вольові риси характеру;
- в) емоційні риси характеру;
- г) інтелектуальні риси характеру.

12. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру. "Підкоряються будь-яким авторитетам, більшості в групі. Основне життєве кредо – "бути, як всі. Схильні до моралізаторства й консерватизму":

- а) конформний;
- б) гіпертимний;
- в) циклоїдний.
- г) істероїдний.

13. Назвіть неправильну назву типу підліткових акцентуацій характеру (за А. Є. Лічком):

- а) нестійкий;
- б) ригідний;
- в) астеноневротичний;
- г) психастенічний.

14. Знайдіть поняття, що відрізняється від інших за певною ознакою:

- а) тактовність;
- б) байдужість;
- в) емпатійність;
- г) ініціативність.

15. Яке з наведених нижче тверджень щодо формування характеру є найбільш точним:

- а) характер залежить від оточення, в якому людина живе;
- б) сформований характер людини не піддається корекції;
- в) характер формується до 5 років;
- г) характер формується та проявляється в діяльності та спілкуванні, залежить від світогляду людини.

16. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру. "Підвищена збудливість, схильність до апатії. Люблять перебувати вдома

самі. Важко переживають навіть незначні неприємності. Настрій змінюється від піднесеного до пригніченого. На зауваження реагують дратівливо":

- а) шизоїдний;
- б) гіпертимний;
- в) циклоїдний.
- г) істероїдний.

17. Надмірне посилення окремих рис характеру, яке виявляється у вибірковій уразливості особистості щодо певних психічних впливів поруч із нормальною і навіть підвищеною стійкістю до інших:

- а) акцентуація;
- б) психопатія;
- в) агресія;
- г) фрустрація.

18. Вкажіть кількість основних типів акцентуацій характеру за А. Є. Лічком:

- а) 9;
- б) 10;
- в) 11;
- г) 12.

19. Вкажіть кількість основних типів акцентуацій за К. Леонгардом:

- а) 9;
- б) 10;
- в) 11;
- г) 12.

20. На основі характеристики визначте тип акцентуації характеру. "Головна риса – егоцентризм, потребують постійної уваги до своєї особи. Виражена схильність до театральності, хизування."

- а) шизоїдний;
- б) гіпертимний;
- в) циклоїдний.
- г) істероїдний.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а				+			+				+	+					+			
б	+	+			+								+	+						
в			+					+		+						+		+		
г						+			+						+				+	+

ТЕМА 18. ЗДІБНОСТІ

Питання до теми:

1. Поняття про здібності:
2. Кількісна і якісна характеристика здібностей.
3. Природні передумови здібностей:
 - а) задатки як природні передумови здібностей;
 - б) здібності і спадковість.
4. Формування здібностей. Рівні розвитку здібностей:
5. Здібності і завдання профорієнтації.

ТЕСТИ

1. В якому з наведених нижче варіантів відповідей дається визначення геніальності:

- а) здатність індивіда свідомо орієнтувати своє мислення на нові вимоги;
- б) рівень розвитку здібностей, що виявляються у творчій діяльності, результати якої мають історичне значення у житті суспільства, у розвитку науки, літератури, мистецтва;
- в) видатні індивідуальні здібності людей в одній чи кількох галузях;
- г) це загальна здатність психіки пристосовуватись до нових обставин та умов життя.

2. Вкажіть правильне визначення здібностей:

- а) це синтез індивідуально-типологічних особливостей особистості, що є умовами успішного здійснення певної діяльності;
- б) це здатність особистості до певного виду діяльності;
- в) це властивість особистості, яка виявляється у високому рівні виконання певного виду діяльності;
- г) це сукупність основних найбільш стійких якостей особистості, що сформувалися впродовж життя і виявляються в діях, вчинках та поведінці.

3. Індивідуальні особливості особистості, що забезпечують успіх оволодіння загальними знаннями для реалізації різних видів діяльності:

- а) потреби;
- б) задатки;
- в) загальні здібності;
- г) спеціальні здібності.

4. Поняття "здібності" і "задатки":

- а) тотожні;
- б) нічим не поєднані;
- в) здібності формуються на основі задатків;
- г) задатки формуються на основі здібностей.

5. Індивідуально-психологічні особливості суб'єкта, які виражають його готовність до оволодіння деякими видами діяльності та є основою їх успішного виконання – це:

- а) здібності;
- б) задатки;
- в) темперамент;
- г) характер.

6. Яке з наведених нижче визначень здібностей є найбільш правильним і повним:

- а) здібності – це сукупність знань, умінь і навичок людини;
- б) здібності – це індивідуально-психологічні особливості особистості, які є умовою успішного здійснення певної діяльності;
- в) здібності – це психічні явища, які розвиваються на основі задатків;
- г) здібності – це основа для розвитку таланту.

7. Серед наведених нижче відповідей виберіть ту, в якій перераховані лише спеціальні здібності:

- а) музичні, спортивні, здібності до навчання, літературні, художні;
- б) спортивні, розумові, технічні, педагогічні, музичні, математичні;
- в) розумові, педагогічні, здібності до навчання, художні, музичні;
- г) літературні, артистичні, математичні, художні, педагогічні, спортивні.

8. В якому з наведених нижче варіантів відповідей дається визначення таланту:

- а) здатність індивіда свідомо орієнтувати своє мислення на нові вимоги;
- б) рівень розвитку здібностей, що виявляються у творчій діяльності, результати якої мають історичне значення у житті суспільства, у розвитку науки, літератури, мистецтва;
- в) видатні індивідуальні здібності людей в одній чи кількох галузях;
- г) це загальна здатність психіки пристосовуватись до нових обставин та умов життя.

9. Розумова відсталість, яка характеризується конкретністю мислення, нездатністю до творчої поведінки, примітивністю інтересів та почуттів, – це:

- а) недорозвинені здібності;
- б) дебільність;
- в) ідіотія;
- г) імбецильність.

10. IQ = 0-5 балів характеризує людей, у яких наявна:

- а) акцентуація;
- б) психопатія;
- в) дебільність;
- г) ідіотія.

11. Вкажіть кількість рівнів імбецильності:

- а) 2;
- б) 3;
- в) 4;
- г) 5.

12. Назва комплексної науки про дитину, яка була заборонена у СРСР в 1936 р. спеціальною постановою:

- а) біологія;
- б) генетика;
- в) педологія;
- г) психологія.

13. Знайдіть "зайве" поняття серед запропонованих:

- а) геніальність;
- б) обдарованість;
- в) талант;
- г) задатки.

14. Те, що здібності є біологічно обумовленими і залежать від спадковості, а навчання і виховання можуть лише змінити швидкість їх появи, вважав:

- а) Платон;
- б) Ф. Галль;
- в) Ф. Гальтон;
- г) К. Гельвецій.

15. Вкажіть неправильно названий рівень імбецильності:

- а) помірна;
- б) глибока;
- в) середнього рівня;
- г) чітко виражена.

16. Про наявність здібностей до певного виду діяльності свідчить:

- а) низький темп навчання цієї діяльності;
- б) великі енергетичні затрати з виконання цієї діяльності;
- в) індивідуальна своєрідність виконання діяльності;
- г) відсутність зв'язку із спрямованістю.

17. За І. П. Павловим, для людей "художнього" типу в психічній діяльності характерне відносне переважання:

- а) першої сигнальної системи;
- б) другої сигнальної системи;
- в) системи зрівноважені;
- г) мотивації до діяльності.

18. За І. П. Павловим, для людей "розумового" типу в психічній діяльності характерне відносне переважання:

- а) першої сигнальної системи;
- б) другої сигнальної системи;
- в) системи зрівноважені;
- г) мотивації до діяльності.

19. Вкажіть на найбільш продуктивну гіпотезу стосовно наявності індивідуальних відмінностей у здібностях людей:

- а) рівень розвитку психічних якостей пов'язаний з розміром окремих частин мозку і визначається за черепом (Ф. Галль);
- б) здібності залежать від маси мозку;
- в) задатки пов'язані з мікроструктурою мозку, органами чуття, особливостями нервових процесів;
- г) задатки визначаються числом мозкових звивин.

20. Оберіть правильне твердження:

- а) здібності передаються спадково;
- б) задатки завжди визначають високий рівень розвитку здібностей;

- в) фактичний успіх у певній діяльності є виявом здібності до неї;
 г) здібності як властивість особистості є продуктом суспільного розвитку.

Відповіді для самоперевірки

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
а		+			+									+			+			
б	+					+			+		+							+		
в			+	+				+				+			+	+			+	
г							+			+			+							+

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды: В 2 т. – М., 1980.
2. Ананьев Б. Г. Теория ощущений. – Л. 1961.
3. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. – Л.: ЛГУ, 1968.
4. Аникеева Н. П. Психологический климат в коллективе. – М., 1989.
5. Асмолов А. Г. Психология личности. – М., 1990.
6. Бодалев А. А. Восприятие и понимание человека человеком. – М.: МГУ, 1982.
7. Бодалев А. А. Психология личности. – М.: МГУ, 1988.
8. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. – М., 1968.
9. В лабиринтах психологи личности: Мир психических явлений / Авт.-состав. А. В. Тимченко, В. Б. Шапарь. – Х.: Прапор, 1997. – 414 с.
10. Варій М. Й. Загальна психологія: Підручник / Для студ. психол. і педагог. спеціальностей. – 2-ге видан., випр. і доп. – К.: "Центр учбової літератури", 2007. – 968 с.
11. Выготский Л. С. Собрание сочинений: В 6 т. – М., 1982-1984.
12. Гамезо М. В., Домашенко И. А. Атлас по психологии: Информ.-метод. материалы к курсу "Общ. психология": Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов. – М.: Просвещение, 1986. – 272 с.
13. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию. – М.: МГУ, 1988.
14. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. – Л.: ЛГУ, 1988.
15. Добрович А. Б. Воспитателю о психологии и психогигиене общения. – М., 1987.
16. Добрович А. Б. Общение: наука и искусство. – М., 1973.
17. Додонов Б. И. В мире эмоций. – К.: Политиздат, 1987.
18. Дубравська Д. М. Основи психології: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2001. – 280 с.
19. Загальна психологія / За загальною редакцією академіка С. Д. Максименка. Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Вінниця: Нова Книга, 2004. – 704 с.
20. Загальна психологія: Навч. посібник / О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук та ін. – К.: "А.П.Н.", 1999.
21. Изард К. Э. Психология эмоций. – СПб, 1999.
22. Ительсон Л. Б. Лекции по общей психологии: Учебное пособие. – Мн.: Харвест; М.: ООО "Издательство АСТ", 2000. – 896 с.
23. Кляцки Р. Память человека: структуры и процессы. – М., 1978.
24. Ковалёв А. Г. Психология личности. – К., 1970.
25. Коломинский Я. Л. Психология общения. – М., 1974.
26. Костюк Г. С. Избранные психологические труды. М., 1988.
27. Крутецкий В. А. Психология обучения и воспитания школьников. Книга для учителей и классных руководителей. – М.: Просвещение. 1976. – 303 с.
28. Крутецкий В. А. Психология: Учеб. для учащихся пед. уч-щ. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1986. – 336 с.

29. Леонтьев А. Н. Деятельность: Сознание: Личность. – М., 1977.
30. Леонтьев А. Н. Педагогическое общение. – М.: Знание, 1979.
31. Леонтьев А. Н. Проблемы развития психики. – М.: МГУ, 1972.
32. Ломов Б. Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии. – М., 1984.
33. Лук А. Н. Эмоции и личность. – М.: Знание, 1982. – 176 с.
34. Лурия А. Р. Основы нейропсихологии. – М., 1973.
35. Макарова Л. Л., Синельников В. М. Загальна психологія: методичні розробки семінарських занять: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 200 с.
36. Максименко С. Д. Загальна психологія / С. Д. Максименко. – Видання 3-є, перероблене та доповнене. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 272 с.
37. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія. – К., 2000.
38. Мерлин В. С. Очерк теории темперамента. – М., 1964.
39. Мерлин В. С. Структура личности: характер, способности, самосознание. – Пермь, 1990.
40. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. – К.: Вища шк., 2001. – 487 с.
41. Небылицын В. Д. Избранные психологические труды. – М., 1990.
42. Немов Р. С. Психология: Учеб. для студентов высш. пед. учеб. заведений: В 3 кн. Кн. 1. Общие основы психологии. – 3-е изд. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 688 с.
43. Немов Р. С. Психология: Учеб. пособие для учащихся пед. уч-щ, студентов пед. ин-тов и работников системы подготовки, повышения квалификации и переподготовки пед. кадров. – М.: Просвещение, 1990. – 301 с.
44. Обозов Н. Н. Психология межличностных отношений. – К., 1990.
45. Общая психология / Под ред. А. В. Петровського. – М., 1986.
46. Общая психология / Под ред. Богословского. – М., 1986.
47. Общая психология: Курс лекций для первой ступени педагогического образования / Сост. Е. И. Рогов. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 448 с.
48. Общая психология: Учеб. для студентов пед. ин-тов / А. В. Петровский, А. В. Брушлинский, В. П. Зинченко и др.; Под ред. А. В. Петровского. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1986. – 464 с.
49. Павелків Р. В. Загальна психологія. Підручник. – К.: Кондор, 2009. – 576 с.
50. Пальм Г. А. Загальна психологія: Навч. пос. / Г. А. Пальм. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
51. Партико Т. Б. Загальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Т. Б. Партико. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. – 416 с.
52. Пекелис В. Д. Твои возможности, человек! – М.: Знание, 1974. – 208 с.
53. Петровский А. В., Шпалинский В. В. Социальная психология коллектива. – М.: Просвещение, 1979.
54. Платонов К. К. Занимательная психология. – 4-е изд., перераб. – М.: Мол. гвардия. – 224 с.

55. Платонов К. К. Структура и развитие личности. – М., 1986.
56. Практические занятия по психологии: Пособие для ин-тов физ. культ. / Под ред. Д. Я. Богдановой, И. П. Волкова. – М.: Физкультура и спорт, 1989. – 160 с.
57. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, В. Я. Романова. – М., 1982.
58. Психология: Словарь. – М.: Политиздат, 1990.
59. Психологія / За ред. Г. С. Костюка. – К.: Радянська школа, 1968. – 572 с.
60. Психологія: Підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін.; за ред. Ю. Л. Трофімова. – 3-тє вид., стереотип. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
61. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии. – М., 1973.
62. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии: В 2 т. – М.: Педагогика, 1989.
63. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. Модульный курс психологии. Модуль "Направленность". (Лекции, практические занятия, задания для самостоятельной работы). – К.: Милленниум, 2004. – 512 с.
64. Сергеев Б. Тайны памяти. – М., 1981.
65. Столин В. В. Самосознание личности. – М., 1983.
66. Столяренко Л. Д. Психология: Учебник для вузов. – СПб.: Лидер, 2005. – 592 с.
67. Стреляу Я. Роль темперамента в психологическом развитии. – М., 1982.
68. Теплов Б. М. Избранные труды: В 2 т. – М., 1985.
69. Тихомиров О. К. Психология мышления. – М.: МГУ, 1984.
70. Томан І. Як удосконалювати самого себе: Пер. з чес. – К.: Політвидав України, 1984. – 240 с.
71. Фельдштейн Д. М. Психология развития личности в онтогенезе. – М., 1989.
72. Хрестоматия по психологии / Под ред. А. В. Петровского. – М., 1987.
73. Хрестоматия по психологии: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов / Сост. В. В. Мироненко; Под ред. А. В. Петровского. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1987. – 447 с.
74. Шостак В. І. Природа наших відчуттів. – К., 1989.
75. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды. – М., 1989.

Зміст

Передмова	3
Зміст курсу	4
Тестові завдання до тем	
Розділ I. Вступ до психології	11
Розділ II. Особистість в діяльності та спілкуванні	22
Розділ III. Пізнавальна сфера особистості	35
Розділ IV. Емоційно-вольова сфера особистості	55
Розділ V. Індивідуально-психологічні особливості особистості	62
Список рекомендованої літератури	73